MARTIRII DIN CATACOMBE

de Richard W. De Haan

Tragedia creştinilor din Roma antică

CUPRINS:

Introducere

Povestirea "Martirii din catacombe" a fost publicată cu mulţi ani în urmă.

Un exemplar a fost salvat de pe un vas american, comandat de căpitanul Richard Robert, abandonat pe mare, după un uragan dezastruos în ianuarie 1976.

Cartea de faţă, purtând acelaşi titlu, este o reeditare a primei ediţii şi este publicată în speranţa că va fi folosită de Domnul Isus să aducă înaintea credincioşilor, tineri şi bătrâni, în aceste vremuri grele de sfârşit, o imagine a ceea ce primii creştini au îndurat pentru Domnul

nostru Isus Christos în timpul uneia din cele mai groaznice persecuţii ale Romei.

Această carte vrea să ne amintească, nouă tuturor, că putem fi chemaţi oricând să suferim pentru Slava Domnului Isus.

Promisiunea "Fii credincios până ia moarte şi-ţi voi da cununa vieţii", poate f i valabilă şi pentru noi cei de acum.

Asemănătoare ca stil şi mesaj cu celebrele cărţi "Quo vadis", "Cămaşa lui Christos", "Ben Hur", "Fabiola", cartea "Martirii din catacombe" poate fi citită într-un stil alert şi poate aduce mari beneficii spirituale fiecărui cititor.

În speranţa că revenirea Mântuitorului nostru se apropie cu paşi grăbiţi, iar necazurile şi prigoana vor dispărea pentru totdeauna, să strigăm, tânjind după clipa revederii: "Vino, Doamne Isuse!".

Capitolul I - Coliseumul
"MASACRAŢI PENTRU SĂRBĂTOAREA ROMEI"

Era o zi de mare sărbătoare în Roma. Din toate părţile oraşului o mulţime se scurgeau spre o destinaţie comună. Depăşeau Colina Capitolina, Forumul, treceau de Templul Păcii şi de Arcul de Triumf al lui Titus şi Palatul Imperial, până ajungeau la Coliseum, unde intrau pe sutele de porţi şi dispăreau înăuntru. Acolo, imaginea vorbea de la sine: jos se întindea arena, iar la nivelul ei până la o înălţime de peste 30 de metri, jur împrejurul ei se găseau nenumărate rânduri pentru locuri. Toate rândurile erau acoperite de oameni de toate categoriile sociale şi toate vârstele.

Această imagine, a unei imense adunări, a nenumăratelor chipuri aşezate în rânduri succesive, avea darul să uimească orice vizitator.

Mai mult de o sută de mii de oameni erau adunaţi aici, animaţi de un sentiment comun şi stăpâniţi de o singură pasiune: setea de sânge.

Printre spectatori se găseau soldaţi care luptaseră în multe războaie şi erau obişnuiţi cu faptele de vitejie dar nu simţeau nici un sentiment de dezgust faţă de mişeleasca şi dezonoranta înscenare din arenă: nobili de viţă veche, dar care nu vedeau în brutalităţile din arenă nici o pată pentru onoarea ţării. Filozofi, poeţi, ţărani, judecători, cei mai supuşi ca şi cei mai de jos aglomerau locurile; dar strigătele unui patrician erau la fel de tari ca şi ale unui plebeu.

Ce speranţă mai putea avea Roma, când inimile poporului erau

date în totalitate cruzimii şi brutalităţii.

Într-un loc la vedere, aşezat pe un scaun înalt se găsea Decius, împăratul Romei, iar în jurul său se găsea adunată crema societăţii romane.

Printre ei se găsea şi un grup de ofiţeri din garda pretoriană, care comentau scenele cu un aer de cunoscători. Tonul lor ridicat, veselia lor, şi mai ales ţinuta lor admirabilă îi făceau ţinta atenţiei vecinilor.

După câteva numere introductive, au început luptele. S-a început cu lupte unu la unu, care în majoritatea cazurilor s-au încheiat tragic. Efectul lor era de a deschide apetitul spectatorilor pentru brutalitate şi de a-i face mai nerăbdători pentru scenele ce vor urma.

Un gladiator din Mauritania, a atras în mod special atenţia şi admiraţia mulţimii. Era bine făcut şi musculos, având agilitatea pe măsura puterii sale.

El mânuia sabia scurtă cu aşa dexteritate, că răpusese toţi adversarii.

I s-a opus apoi un luptător din Batavia, de aceeaşi statură şi forţă.

Contrastul dintre ei era izbitor. Africanul era tuciuriu cu părul creţ şi ochii luminoşi; batavianul era un blond cu ochii cenuşii.

Era greu de apreciat care este mai bun, aşa de apropiaţi ca valoare erau, sub toate aspectele; deoarece primul luptase deja câtva timp, şansele păreau să fie de ambele părţi, Batavianul dădea lovituri grozav de puternice dar erau parate de îndemânarea Celuilalt. Africanul era rapid şi furios, dar nu putea face nimic împotriva apărării atente şi calculate a adversarului. După un timp, la un semnal, lupta a fost întreruptă şi gladiatorii conduşi afară, nu în aplauze ci într-o atmosferă de plictis, specifică publicului roman.

Era clar că cei doi îşi vor relua lupta curând. Acum, un mare număr de bărbaţi au fost introduşi în arenă, înarmaţi cu săbii scurte. Nu era o luptă organizată ci o luptă generală, în care fiecare îşi ataca vecinul.

Asemenea lupte erau cele mai excitante. Ele aveau ca sfârşit, de obicei, exterminarea majorităţii luptătorilor.

Cinci sute de bărbaţi, înarmaţi, în plină tinereţe şi vigoare, luptau confuz unii împotriva altora.

Lupta căpătă diferite forme: când se luptau în tabere, când se luptau câte doi. Spre sfârşit lupta a slăbit în intensitate. Din cinci sute de bărbaţi au rămas doar o sută şi aceştia slăbiţi şi răniţi. Deodată, la un

semnal, doi luptători intrară în scenă, din părţi opuse, şi se repeziră asupra celor rămaşi. Erau africanul şi batavianul. Odihniţi, după o scurtă pauză, se aruncară cu furie asupra mulţimii ce nu mai avea putere nici să se apere, nici să se organizeze în vreun fel. Lupta se transformă în masacru. Cei doi au tăiat în stânga şi în dreapta, fără milă, până când au rămas singuri în picioare, sub ploaia de aplauze şi urale a spectatorilor.

Trupurile celor morţi au fost scoase din arenă, şi cei doi îşi începură din nou lupta între ei. Încleştarea era la fel de dură ca la început şi avea acelaşi aspect: africanul ataca cu agilitate, iar batavianul se apăra cu prudenţă. Obosit peste măsură africanul încercă o lovitură decisivă. Batavianul o pară şi dădu o lovitură rapidă ce căzu ca trăznetul. Africanul dădu înapoi şi-şi pierdu sabia. Vru să revină, dar era prea târziu: lovitura duşmanului său îi străpunse braţul stâng, strigătele de admiraţie ţâşnind din toate piepturile.

Dar nu era sfârşitul africanului, deşi învingătorul îşi pusese piciorul pe grumazul lui. Soarta lui urma să se decidă mai târziu, căci poporul roman şi chiar rănitul ştiau că nu există milă.

— Batavianul este un luptător foarte abil, nu-i aşa Marcellus? spuse un tânăr ofiţer spre un prieten din grupul din preajma Cezarului.

— Aşa este Lucullus, răspunse celălalt. Nu cred că am văzut vreodată asemenea gladiator. Oricum, amândoi au fost mai buni decât toţi la un loc.

— Ştiu că au un luptător mai bun decât aceştia.

— Da!? Cine este?

— Gladiatorul Marcer. Cred că este cel mai bun din câţi am văzut vreodată.

— Am auzit ceva despre el. Crezi că-l vor scoate azi în arenă?

— Bineînţeles că da.

Scurta conversaţie a fost întreruptă de răgete fioroase ce veneau din viviarium, loc în care erau ţinute fiarele sălbatice înainte de introducerea în arenă. Erau răgete ce produceau frica şi panica în sufletele spectatorilor, aşa de flămânde şi turbate erau fiarele.

Curând, porţile zăbrelite au fost deschise şi un tigru fioros pătrunse în arenă. Era adus din Africa cu câteva zile înainte şi ţinut fără mâncare, astfel încât devenise grozav de agresiv şi feroce.

Târându-şi coada, păşea prin arenă ridicând priviri sângeroase spre spectatori. Dar atenţia acestora a fost atrasă de un alt fapt. Din partea opusă, un om a fost introdus în arenă. N-avea armură, ci era

îmbrăcat sumar ca toţi gladiatorii. Ţinând în mână doar obişnuita sabie scurtă a gladiatorilor, el a înaintat liniştit spre mijlocul arenei. Ochii asistenţei erau fixaţi pe acest om.

— Marcer! Marcer!, se auzi numele gladiatorului împrejurul arenei.

Tigrul îl văzu şi scoase un răcnet scurt, ca o ameninţare.

Marcer stătea liniştit, cu ochii fixaţi pe animal, care mişcându-şi coada cu furie se învârtea în jurul lui.

Deodată se ghemui, apoi cu o săritură teribilă se aruncă asupra lui. Dar Marcer era pregătit. Cu o mişcare scurtă se abătu la stânga, iar când tigrul era să atingă pământul îi împlântă sabia drept în inimă. Lovitura a fost desăvârşită şi tigrul, după câteva răcnete mai slabe, muri.

Aplauzele mulţimii izbucniră ca un tunet.

— Grozav! strigă Marcellus. N-am mai văzut asemenea agilitate şi îndemânare.

— Fără îndoială, acest om a luptat toată viaţa lui, adăugă prietenul lui.

După ce leşul tigrului a fost îndepărtat, în arenă a fost introdus un leu uriaş. Pe lângă el, Marcer părea un copil.

Leul flămânzise mult timp, dar nu arăta furia tigrului de mai înainte. Păşea încet, traversând arena şi apoi de jur împrejur, părând a căuta un loc de scăpare. Găsind toate porţile închise, se retrase spre centru şi punându-şi capul în pământ scoase un răget atât de lung şi de puternic încât şi pietrele Coliseumului vibrară.

Marcer stătea nemişcat. Nici un muşchi de pe faţa lui n-a tresărit.

Îşi ţinea capul în sus, cu aceeaşi expresie de aşteptare întipărită pe faţa lui.

Într-un târziu leul se întoarse spre el. Omul şi fiara stăteau faţă în faţă, privindu-se. Calmul omului umplu fiara de furie. Se dădu înapoi şi se ghemui pregătind saltul necruţător.

Mulţimea stătea ca vrăjită. Aceste scene erau pe placul lor.

Leul sări, dar din nou gladiatorul, cu aceeaşi manevră se abătu într-o parte şi lovi. De această dată însă sabia a lovit o coastă şi a căzut din mâna omului. Leul fusese lovit uşor, iar sângele scurs nu făcea altceva decât să-l întărâte şi mai mult.

Dar Marcer părea să nu-şi fi pierdut sângele rece în asemenea momente grele. Complet neînarmat, el stătea înaintea fiarei, aşteptând atacul ei.

Acesta sări de câteva ori, dar de fiecare dată gladiatorul evita colţii fiarei cu obişnuitu-i calm şi agilitate. Pas cu pas se apropie de locul unde-i căzuse sabia şi într-un moment prielnic puse mâna pe ea. Înarmat aştepta acum saltul fiarei. Leul sări, dar, de această dată, Marcer nu mai greşi. Sabia străpunse inima leului care se târî mugind spre ieşire, dându-şi sfârşitul pe grilajul porţii pe unde intrase.

Marcer părăsi arena, iar batavianul reapăru. Romanii aveau nevoie doar de varietate. Un tigru mic fu lăsat în arenă, dar batavianul îl ucise. Apoi un leu fioros a fost aruncat asupra lui. Batavianui nu avea calităţile lui Marcer, astfel că după două atacuri leul îl agăţă şi îl rupse în bucăţi. Apoi Marcer fu trimis în arenă şi ucise leul cu uşurinţă.

Pe când Marcer stătea în mijlocul arenei primind aplauzele mulţimii, un om pătrunse în arenă.

Era africanul. Braţul nu-i fusese bandajat şi tot trupul îi era plin de sânge. El păşi spre Marcer chinuit de dureri.

Romanii înţeleseseră că fusese trimis în arenă ca să fie ucis.

Nenorocitul o ştia şi el, pentru că a ajuns lângă Marcer, îşi aruncă sabia şi strigă cu disperare:

— Repede! Ucide-mă şi scurtează-mi suferinţa. Spre uimirea tuturor, Marcer se dădu înapoi şi-şi aruncă sabia.

Dar şi mai surprinşi au fost atunci când Marcer s-a întors spre împărat întinzând mâinile.

— Augustule împărat, strigă el, eu sunt creştin. Mă lupt cu fiarele sălbatice, dar nu voi ridica mâna împotriva aproapelui meu. Pot muri, dar nu voi ucide.

Strigăte de surprindere izbucniră din tribune.

— Ce a zis? strigă Marcellus. Este creştin? Când s-a întâmplat?

— Am auzit că a fost vizitat în celula sa de unul din acei creştini mizerabili, şi s-a alăturat sectei lor, răspunse Lucullus. Ei sunt scursoarea societăţii. Şi el este unul din ei.

— Şi va îndura moartea decât să lupte?

— Aceasta este credinţa fanaticilor acestora. Mânia lor luă locul surprizei. Mulţimea voia lupta. Dacă Marcer nu vrea să lupte, să sufere consecinţele.

Dar el era ferm. Neînarmat păşi spre african, care era atât de slăbit, încât Marcer l-ar fi doborât cu o lovitură de pumn.

Faţa africanului se schimbă.

Surpriza, bucuria şi apoi triumful luciră în ochii lui. Puse mâna pe

sabie, şi-l lovi pe Marcer în inimă.

— "Doamne Isuse, primeşte duhul meu", cuvintele îi fură înecate de sânge şi astfel acest umil, dar curajos martor al lui Isus, părăsi pământul pentru a se alătura armatei martirilor.

— Sunt multe scene ca acestea?, întrebă Marcellus.

— Destule. De câte ori apar creştinii. Ei pot lupta cu nenumărate fiare. Tinere fete vin şi înfruntă leii şi tigrii, dar nici unul din aceşti nebuni nu va lupta cu oamenii. Mulţimea este dezamăgită de Marcer. El era cel mai bun gladiator, dar devenind creştin s-a comportat ca un nebun.

— Trebuie să fie o religie minunată, dacă a putut face pe un gladiator să acţioneze astfel, spuse Marcellus.

— Vei avea să afli multe în privinţa asta.

— Cum aşa?

— N-ai auzit? Ai fost desemnat să scoţi la iveală câţiva creştini. S-au ascuns în catacombe şi trebuie prinşi.

— Credeam că s-a făcut destul până acum. Cincizeci au fost arşi de vii azi dimineaţă.

— Şi o sută au fost decapitaţi săptămâna trecută. Dar nu-i destul.

Oraşul colcăie de ei. Împăratul a fost nevoit să repună în drepturi vechea religie. De când au apărut aceşti creştini, Imperiul este în declin. El şi-a propus să-i extermine.

Sunt o plagă şi trebuie trataţi ca atare. Vei înţelege aceasta în curând.

— N-am mai fost de mult la Roma, răspunse Marcellus, şi nu înţeleg în ce anume cred aceşti creştini. Am auzit crimele de care sunt învinovăţiţi. Oricum, dacă este aşa cum spui tu, voi avea ocazia să aflu mai multe despre ei.

— O nouă scenă se pregătea să atragă atenţia spectatorilor.

Un bătrân intră în arenă. Era gârbovit, iar părul alb arăta vârsta înaintată. Apariţia sa a fost salutată cu ironie, deşi faţa sa fină şi ţinuta demnă ar fi trebuit să aducă respect şi admiraţie.

— Cine este?, întrebă Marcellus.

— Alexander, un învăţător al acestei secte abominabile. Este aşa de încăpăţânat încât n-a vrut să-şi renege credinţa cu nici un chip.

— Linişte! Vrea să spună ceva.

— Romani! spuse bătrânul. Sunt creştin. Dumnezeul meu a murit pentru mine şi eu îmi dau viaţa cu bucurie pentru El.

Strigătele mânioase şi exclamaţii murdare acoperiră vocea bătrânului. Trei pantere pătrunseseră în arenă şi se aruncară asupra lui. Împreunându-şi mâinile, privind cerul, el murmură o rugăciune. Fiarele însă se repeziră şi îl sfâşiară în câteva minute.

Alte fiare sălbatice fură introduse în arenă. În mijlocul lor, fu împins un grup de prizonieri, în majoritate fete tinere, care erau sacrificate pentru a potoli setea de sânge a romanilor.

Scena ar fi mişcat orice inimă în care sentimentele umane n-ar fi fost orbite. Dar mila nu-şi mai găsea loc la Roma. Pline de teamă aceste tinere fete prezentau acea parte a naturii umane, în conformitate cu scena, în confruntarea cu moartea de forma ei cea mai violentă. Dar după un timp credinţa a învins teama, ridicându-se cu putere deasupra ei.

Animalele simţiră prada şi se apropiară de ele. Dar fetele împreunându-şi mâinile şi ridicând ochii spre cer începură să cânte:

"A Celui ce ne-a iubit, A Celui ce ne-a spălat de păcate în sângele Său.

A Celui ce ne-a făcut regi şi preoţi Ai Dumnezeului şi Tatălui nostru A Lui să fie cinstea şi puterea în veci de veci.

Aliluia. Amin!"

Una câte una, vocile erau înecate în sânge, agonie şi moarte; iar strigătele de teamă erau însoţite de frânturi de rugăciune.

Astfel, aceste suflete tinere, atât de tari sub suferinţă şi credincioase până la moarte, şi-au purtat cântecul spre înaltul cerului, pentru a-l uni cu psalmii celor răscumpăraţi din ceruri.

Capitolul II - Tabăra pretoriană
"SUTAŞUL CORNELIUS, OM CUCERNIC ŞI TEMĂTOR DE DUMNEZEU"

Marcellus era născut în Cades şi a fost educat în spiritul disciplinei ce domnea în armata romană. A luptat în Africa, în Siria şi în Britania, unde s-a remarcat nu numai prin vitejia sa în bătălii ci şi prin talentul său organizatoric. Astfel a fost promovat şi primit cu cinste şi onoare la Roma.

Lucullus nu părăsise niciodată Italia, iar Roma rareori. El aparţinea unei vechi şi nobile familii romane, bucurându-se de bunăstarea şi influenţa corespunzătoare rangului şi poziţiei.

Lucullus a fost fermecat de natura cinstită şi curajul iui Marcellus, astfel încât cei doi au devenit foarte buni prieteni. Cunoscând foarte bine capitala, Lucullus era de mare ajutor lui Marcellus, purtându-l pe acesta prin locurile cele mai atrăgătoare.

Tabăra pretoriană era lipită de zidul cetăţii. Soldaţii trăiau în camere săpate în zid. Erau un număr destul de mare şi puterea lor asupra capitalei i-a făcut să controleze o bună bucată de timp guvernarea capitalei. Comandantul gărzii pretoriene se putea numi un favorizat al soartei, astfel că Marcellus putea privi viitorul cu întemeiate speranţe de mai bine.

Într-o dimineaţă, câteva zile mai târziu, Lucullus a intrat în camera lui Marcellus. După saluturile obişnuite au pornit discuţia despre luptele la care asistaseră.

— Asemenea scene nu-mi sunt pe plac, zise Marcellus. Sunt o laşitate, îmi place să văd doi bărbaţi bine pregătiţi, antrenaţi într-o luptă cinstită, decât asemenea măceluri ca cele pe care le-am văzut la Coliseum.

De ce a trebuit să fie ucis Marcer? Era un om curajos şi eu îi dau cinstea cuvenită. Şi apoi de ce au fost daţi fiarelor sălbatice acei bătrâni şi copii fără apărare?

— Aceasta este legea. Erau creştini.

— Mereu aud acelaşi răspuns. Ce au făcut creştinii? I-am văzut în toate colţurile lumii, dar niciodată n-am aflat c-ar fi fost amestecaţi în tulburări.

— Sunt tot ce are mai rău umanitatea.

— Dacă este aşa, care sunt dovezile?

— Dovezi? Este prea bine ştiut. Crima lor este aceea de a fi complotat în secret împotriva legilor statului şi religiei lui. Aşa de mare este ura lor împotriva locaşurilor noastre de cult încât preferă să moară decât să sacrifice. N-au alt Rege sau împărat, decât pe Acel evreu crucificat, pe care ei îl socotesc înviat. Şi-şi arată răutatea faţă de noi afirmând că toţi vom fi torturaţi în Hades, după moarte.

— Ar putea fi adevărat. Nu ştiu. Nu ştiu nimic despre ei.

— Oraşul colcăie de creştini; Imperiul este la pământ. Şi ţine minte asta. Declinul Imperiului nostru, pe care cu toţii îl vedem şi-l plângem, răspândirea slăbiciunii şi insubordonării, restrângerea graniţelor, toate cresc pe măsura răspândirii creştinismului. Cui aparţin aceste cauze dacă nu lor?

— Cum pot produce ei astfel de lucruri?

— Prin practicile şi învăţăturile lor detestabile. Ei spun că a lupta este rău, că religia noastră sub care am prosperat, nu este decât un blestem şi ca zeii nemuritori sunt demoni, în învăţăturile lor este negată orice urmă de morală.

La întâlnirile lor secrete comit cele mai macabre şi nebuneşti crime. Se ţin într-un secret impenetrabil, dar câteodată auzim discursurile lor veninoase şi cântecele deşănţate.

— Toate lucrurile pe care mi le spui sunt deosebit de grave şi dacă sunt adevărate, merită o pedeapsă severă. Dar după cum o spui chiar tu, ei se ţin în secret şi se ştie puţin despre ei. Spune-mi, păreau, cei ce-au suferit ieri, astfel de oameni? Arăta bătrânul Alexander, ca unul care şi-a petrecut viaţa în viciu şi în desfrâu? Ar fi cântat acele tinere fete cântece deşănţate, aşteptând să fie sfâşiate de lei?

"Spre Cel ce ne-a iubit La El care ne-a spălat de păcatele noastre". Şi Marcellus cânta cu o voce moale cuvintele pe care le auzise.

— Mărturisesc prietene că şi eu am deplâns soarta lor.

— Şi eu aş fi plâns pentru ei, dacă n-aş fi fost soldat roman. Gândeşte-te puţin; tu-mi spui nişte lucruri pe care le-ai aflat de la alţii care nici ei nu ştiu prea multe. Afirmi că ei sunt ceea ce este mai rău pe pământ; nişte infami şi josnici. Dar eu i-am văzut confruntaţi cu moartea, cea care testează cele mai înalte calităţi ale sufletului. Ei au înfruntat-o cu nobleţe. Moartea lor a fost măreaţă, în toată istoria ei, Roma n-a putut avea scene de devotament mai măreţe ca cea de ieri. Tu spui că ei detestă soldaţii, totuşi ei sunt foarte viteji. Tu spui că sunt josnici, împotriva legilor şi trădătorilor, dar dacă există puritate pe pământ, atunci-ea aparţine fecioarelor care au murit ieri.

— Te-au entuziasmat aceşti proscrişi?

— Nu-i aşa Lucullus. Aş vrea să aflu adevărul. De multă vreme aud asemenea afirmaţii. Dar ieri, pentru prima dată, le-am suspectat ca fiind false. Apoi te-am întrebat pe tine şi am aflat că afirmaţiile tale nu au o bază solidă. Acum îmi amintesc că peste tot aceşti creştini sunt paşnici. Nu sunt angajaţi în răzmeriţe sau tulburări, şi nici una din crimele de care sunt acuzaţi n-a putut fi dovedită. De ce atunci trebuie să moară?

— Împăratul are motive serioase să acţioneze astfel.

— Poate este instigat de sfaturile unor răi şi ignoranţi.

— Eu ştiu că este în întregime planul său.

— Au murit foarte mulţi...

— O, desigur câteva mii... Dar au rămas destui; şi aceştia sunt greu de găsit. Şi aceasta îmi aduce aminte de sarcina mea. Îţi aduc învestitura imperială.

Lucullus scoase din faldurile mantiei un sul şi-l înmâna lui Marcellus, care porni să-l cerceteze cu grăbire. Era investit cu puteri depline şi trimis să caute şi să aresteze creştinii ascunşi în locurile subterane numite "catacombe".

Un nor trecu pe fruntea lui Marcellus.

— Nu pari prea mulţumit.

— Îţi mărturisesc, sarcina este neplăcută. Sunt soldat şi nu-mi place să vânez bătrâni şi copii pentru execuţie; totuşi, pentru că sunt soldat, mă supun. Spune-mi câteva lucruri despre catacombe.

— Catacombele? O zonă subterană ce se întinde pe lungimi neştiute sub oraş. Creştinii se ascund în catacombe ori de câte ori sunt în primejdie. Şi tot acolo îşi îngroapă şi morţii. Odată ajunşi acolo, sunt în afara puterii statului.

— Cine a construit catacombele?

— Nimeni nu ştie. Se ştiu acolo de secole. Cred că au apărut în urma excavărilor care urmăreau scoaterea de nisip pentru construcţii. S-au adâncit în ultimii ani, actualmente rămânând ca un fagure sub oraş.

— Au vreo intrare principală?

— Sunt nenumărate intrări. Acestea sunt răspândite peste tot. Dacă ar fi numai câteva, i-am putea prinde uşor pe fugari. Dar aşa nu ştim din ce parte să ne aruncăm asupra lor.

— Este o zonă mai suspectă?

— Da! S-au găsit morţi pe Via Appia, lângă mormântul lui Caecilia Metella, la trei-patru kilometri de oraş. Erau trupurile unor creştini morţi în amfiteatru. La apropierea gărzilor au fost părăsite de cei ce le duceau.

— Aceste lucruri nu fac prea multă lumină asupra locului exact unde se află intrarea. Nici unul nu poate! pătrunde în aceste labirinte infinite fără a fi însoţit de vreunul de cei ce trăiesc acolo.

— Cine trăieşte acolo?

— Săpătorii, care extrag încă nisip pentru construcţii. Sunt aproape toţi creştini. Ei sapă mormintele creştinilor. Aceşti oameni au trăit toată viaţa lor acolo şi nu numai că s-au familiarizat cu locurile, dar au şi un fel de instinct care-i conduce.

— Ai fost vreodată în catacombe?

— Odată, de mult, m-a condus un săpător. N-am stat decât puţin. Impresia mea este că nu există loc mai groaznic în lume.

— Am auzit câte ceva despre catacombe. Ciudat că sunt cunoscute aşa de puţin. Aceşti săpători nu pot fi angajaţi să conducă gărzile prin acest labirint?

— Nu! Ei nu vor trăda pe creştini.

— Nu s-a încercat cu forţa?

— Cum să nu. Câţiva au consimţit şi i-au condus pe soldaţi. I-au învârtit în întortocheatul labirint până când i-au zăpăcit. Torţele fiind pe sfârşite, terorizaţi de frică, ei au cerut să fie conduşi înapoi. Săpătorii declară că creştinii trebuie să fi fugit şi astfel soldaţii au fost conduşi la locul de unde au plecat.

— Nu s-a găsit nici unul mai hotărât să continue căutările până să găsească pe creştini?

— Dacă se insistă în căutare, săpătorii îi vor conduce la infinit, pe căi neumblate, evitând însă cu grijă o anumită parte a catacombelor.

— Nu s-a găsit vreunul care să-i trădeze cu adevărat pe fugari?

— Ba da, dar ce folos? La primul semn de alarmă creştinii dispar pe nenumăratele cărări subterane.

— Şansele mele de succes par a fi minime.

— Într-adevăr, foarte mici, dar ţinând cont de curajul şi perspicacitatea ta, ele pot creşte. Şi acum, cu bine. Tot ce-am ştiut ţi-am spus. Poţi afla mai multe de la săpători.

Zicând acestea, Lucullus se îndepărtă.

Marcellus îşi luă capul în mâini şi se lăsă furat de gânduri. Dar prin toate meditaţiile lui, pătrundeau undele acelei melodii glorioase, care mărturiseau triumful asupra morţii.

"Spre Cel ce ne-a iubit, La El, care ne-a spălat de păcatele noastre".

Capitolul III - Via Appia

"TRIST LOC E CIMITIRUL, PĂSTRÂND CENUŞA CELOR PREA PUTERNICI CE DORM
DE-A LUNGUL VIEI APPIA"

Marcellus îşi începu activitatea fără întârziere. Chiar în zilele următoare îşi începu investigaţiile. Fiind cercetări explorative, nu-şi lua

soldaţii cu el. Pornind de la cazarma pretoriană, părăsi oraşul, coborând pe Via Appia.

Faimosul drum era mărginit de ambele părţi cu morminte somptuoase, păstrate cu grijă de familiile cărora aparţineau.

Curând Marcellus ajunse la un turn înalt, construit dintr-un bloc de travertin şi ornamentat frumos, dar simplu.

Stilul sever dădea acestei construcţii solide un aer de mândră sfidare împotriva ravagiilor timpului.

Ajuns în acest loc, Marcellus se opri un timp şi privi înapoi. Pentru un străin, la Roma, fiecare imagine reprezenta ceva nou şi interesant.

Remarcabilă era linia mormintelor. Erau ultimele locuri de odihnă ale celor mari, nobili şi curajoşi, şi epitafurile înscrise arătau pretenţiile lor de a fi onoraţi pe pământ dar şi neclarele lor speranţe pentru veşnicia ce a urmat.

Arta şi averea au clădit aceste monumente, atingerea pioasă a veacurilor apărându-le de decădere. Lângă ele să găsea capela Caeciliei Metella; puţin mai departe erau mormintele calatinilor şi ale servilor.

Apoi ochii săi căzură peste locurile scipionilor.

Cuvintele lui Cicero îi veniră în minte.

"Când părăseşti oraşul prin Porto Capena şi vezi mormintele calatinilor, ale scipionilor, ale serviliilor şi ale metellilor, poţi crede că cei îngropaţi acolo sunt fericiţi?"

Iată arcul lui Drusus, boltind drumul, de o parte era cavoul Egeriei, iar mai departe era locul de unde Hanibal şi-a aruncat suliţa spre porţile Romei.

Adevărate opere arhitectonice erau împrăştiate în jurul lui. Mândria marilor şi vechilor familii romane construise aceste monumente. Eroism, geniu, putere, mândrie, bunăstare, tot ceea ce omul apreciază sau admiră animă aici monumentele trezind emoţiile privitorului. Se putea desprinde influenţa covârşitoare a vechilor religii păgâne. Deşi, efectele ei asupra sufletului nu corespund niciodată cu splendoarea formelor exterioare sau a pompelor rituale. Epitafurile arătau nu credinţa, ci dragoste şi viaţă; nu siguranţa vieţii veşnice, ci părere de rău că părăsesc plăcerile vieţii.

Acestea erau gândurile lui Marcellus, privind mormintele, iar cuvintele lui Cicero, reveneau cu ostentaţie.

"Poţi crede că cei îngropaţi aici, sunt fericiţi?"

Aceşti creştini, îşi zicea Marcellus, pe care eu îi caut acum, par a ştii mai mult decât am găsit eu în toată filozofia noastră. Ei nu numai că au învins frica de moarte, dar au învăţat să moară bucurându-se. Ce putere secretă animă chiar pe cei mai slabi şi mai tineri dintre ei? Care este înţelesul ascuns ai cântecelor lor? Credinţa mea îmi poate da speranţa că nu voi fi nefericit; a lor, îi face să întâmpine moartea cu cântece de triumf şi bucurie.

Dar cum să-ţi exercite el meseria? O mulţime de oameni treceau pe lângă el, dar nu găsea pe nimeni care să-l ajute. Clădiri de toate mărimile, morminte şi temple de jur împrejur, dar nimic nu părea să aibă legătură cu catacombele. Era chiar gata să renunţe.

Marcellus porni în josul străzii scrutând cu atenţie fiecare persoană pe care o întâlnea şi examinând de aproape fiecare clădire. Dar nu obţinu nici o informaţie suplimentară.

Ziua trecea şi se făcuse târziu; dar Marcellus îşi aduse aminte că erau mai multe intrări în catacombe, astfel că el continuă cercetările sperând să afle ceva deosebit înainte de căderea nopţii.

Într-adevăr, cercetările sale fură răsplătite. Tot umblând încolo şi încoace, văzu venind din direcţia opusă un ins urmat de un băiat. Omul era îmbrăcat sărăcăcios, hainele sale fiind murdare de pământ şi nisip. Era palid, ca un om care n-a văzut soarele mult timp.

Marcellus păşi spre el şi punându-i mâna pe umăr zise:

— Tu trebuie să fi un săpător. Vino cu mine! Omul îşi ridică privirea. Vederea ţinutei ofiţerului îl înspăimânta, într-o clipă, înainte ca Marcellus să poată reacţiona, se smulse de sub mâna ofiţerului şi dispăru pe cărarea laterală. Dar Marcellus opri pe băiat.

— Vino cu mine!, îi spuse el.

Bietul băiat privi spre Marcellus cu frică şi cu tremur.

— Aveţi milă de mine, de dragul mamei mele; o să moară dacă află că am fost arestat.

Băiatul căzu la picioarele lui, murmurând cuvinte neînţelese.

— Nu-ţi fac nimic. Vino! Şi Marcellus îl conduse la un loc mai ferit de privirile trecătorilor.

Acum, îi zise el, oprindu-se şi privind băiatul, spune-mi adevărul. Cine eşti?

— Mă numesc Polio, spuse băiatul.

— Unde locuieşti?

— În Roma.

— Ce cauţi pe aici?
— Cineva m-a rugat să-i fac un serviciu.
— Cine era omul acela care a fugit?
— Un săpător.
— Ce legătură aveai tu cu el?
— El ducea desaga mea.
— Ce era în desagă?
— Provizii.
— Pentru cine?
— Pentru un fugar.
— Unde stă acest om?
— Nu prea departe de aici.
— Şi acum, destul băiete, spune-mi adevărul. Ştii ceva despre catacombe?
— Am auzit câte ceva, zise băiatul cu glas scăzut.
— Ai intrat vreodată?
— Am fost de câteva ori.
— Cunoşti pe cineva care stă acolo?
— Câţiva oameni. Săpătorii locuiesc de obicei acolo.
— Te duceai în catacombe cu omul cu care erai?
— Ce treabă să am în catacombe la ora asta, spuse băiatul nevinovat.
— Cam asta aş vrea să ştiu. Te duceai în catacombe sau nu?
— Cum să mă duc când este interzis de lege?
— Este spre seară, spuse Marcellus deodată mai tăios, vino cu mine la serviciul de seară într-unul din templele noastre.
— Mă cam grăbesc, spuse băiatul ezitând.
— Dar eşti prizonierul meu. Eu nu lipsesc niciodată de la slujbele divine. Vino cu mine şi asistă-mă în timpul sacrificiilor pe altarele zeilor noştri!
— Nu pot merge, spuse băiatul hotărât.
— De ce?
— Sunt creştin.
— Ştiam. Ai prieteni în catacombe şi te duci la ei. Ei sunt fugarii cărora le duci provizii.
Băiatul lăsă capul în jos şi tăcu.
— Vreau acum să mă conduci spre intrarea în catacombe.
— O, prea bunule soldat, ai milă. Nu-mi cere asta. Nu pot să-mi

trădez prietenii.

— Nici nu e nevoie. E o nimica toată să-mi arăţi o intrare printre miile care există. Crezi că gărzile nu le cunosc pe toate?

Băiatul se gândi un pic şi apoi consimţi.

Marcellus luă mâna băiatului şi se lăsă condus de el.

Acesta părăsi Via Appia şi merse puţin spre dreapta, până lângă o casă nelocuită. Intră în ea şi coborî în pivniţă. Acolo era o uşă ce aparent se deschidea într-o debara.

Băiatul o arătă şi se opri.

— Aş vrea să cobor, zise Marcellus.

— Cred că îndrăzniţi să coborâţi şi singur, nu-i aşa?

— Creştinii spun că ei nu ucid. De ce să mă tem? Condu-mă!

— N-am torţe.

— Am eu. Am venit pregătit. Să mergem.

— Nu pot.

— Refuzi?

— Trebuie să refuz. Prietenii mei şi rudele mele sunt dedesubt. Decât să vă conduc mai bine mor de o sută de ori.

— Eşti curajos. Nu ştii însă ce-i moartea.

— Nu ştiu? Ce creştin se teme de moarte? Pe mulţi din prietenii mei i-am văzut murind în chinuri groaznice şi apoi am ajutat la înmormântarea lor. Nu vă voi conduce acolo. Duceţi-mă la închisoare! Băiatul se întoarse şi porni spre ieşire.

— Dar dacă te duc la închisoare, ce vor face prietenii tăi? Mama ta trăieşte?

Băiatul coborî capul şi izbucni într-un torent de lacrimi. Menţionarea numelui mamei sale l-a doborât.

— Văd că mama ta trăieşte şi tu o iubeşti. Condu-mă jos şi o vei vedea iarăşi.

— Nu-i voi trăda niciodată! Mai bine mor! Faceţi-mi cum am zis!

— Dacă aş avea intenţii rele crezi că aş coborî neînsoţit?

— Ce poate avea un soldat şi încă un pretorian cu nişte creştini persecutaţi decât să-i nimicească?

— Băiete n-am nici un gând rău. Dacă mă conduci jos, jur că nu voi face nimic rău şi nu voi folosi cunoştinţele mele împotriva prietenilor tăi. Când voi fi dedesubt, voi fi prizonier, şi ei pot face orice vor cu mine.

— Juri că nu-i vei trăda?

— Jur!, pe viaţa lui Cezar şi a zeilor nemuritori, zise Marcellus solemn.

— Veniţi, zise băiatul, n-avem nevoie de torţe. Urmaţi-mă cu atenţie!

Şi băiatul pătrunse prin intrarea ce ducea în catacombe.

Capitolul IV - Catacombele
"NICI O LUMINĂ, DOAR ÎNTUNERIC MENIT SĂ ARATE FEŢELE DURERII, LOC AL DURERII ŞI AL TRISTEŢII"

Cei doi pătrunseră în bezna groasă, până când trecerea se lărgi şi ajunseră la nişte trepte care duceau dedesubt. Marcellus îl urma pe băiat ţinându-se de hainele acestuia. Era, desigur, o situaţie care-l putea alarma. Se lăsase de bunăvoie în mâna unor oameni pe care cei de rangul său îi alungaseră de la lumină în aceste locuri neprimitoare.

Totuşi, impresia lăsată asupra lui de bunătatea şi smerenia creştinilor, îl făcea să nu simtă nici un fel de teamă. Pentru ei, Marcellus nu era decât un urmăritor, un vânător. Acest băiat l-ar fi putut duce la moarte, dar nici la aceasta nu se gândea. Avea doar o dorinţă aprinsă; să-i cunoască pe creştini şi să ajungă la secretul lor.

După o porţiune de coborâş şi-au continuat drumul pe o parte de teren plat. Apoi au făcut o întoarcere şi au intrat într-o încăpere luminată de un cuptor.

Băiatul pătrunse fără ezitare în cameră, ca unul familiarizat cu locurile, aprinse o torţă, şi-şi continuară drumul.

În aer se simţea un fel de miros de cavou. Nu era doar închiderea sau umezeala ori mirosul bolnăvicios al pământului, ci un anumit iz care se unea cu ele şi le intensifica totodată. Era mirosul şi senzaţia morţii care-ţi rămâne nedezlipită de corp şi de gânduri.

Acesta era aerul din catacombe. Rece şi umed, izbea pe cel ce intra aici ca atmosfera de pe tărâmul rece al morţii.

Tânărul Polio păşea înainte iar Marcellus îl urma îndeaproape. Torţa lumina destul de zgârcit în beznă. Nici lumina zilei, nici o rază cât de slabă nu putea pătrunde şi să descopere atmosfera apăsătoare şi bolnăvicioasă.

Poteca pe care mergeau şerpuia cu nenumărate opriri şi întoarceri. Deodată Polio se opri şi arătă în jos o intrare căreia nu i se vedea fundul.

— Unde duce intrarea aceasta?

— Dedesubt.

— Sunt multe drumuri dedesubt?

— O, desigur. Pe cât de multe sunt la acest nivel, dedesubt sunt încă o dată pe atâtea.

Drumul continua cu o mulţime de cotituri, întoarceri şi opriri până când orice idee de localizare fu pierdută. Marcellus nu putea spune cu siguranţă dacă s-a învârtit în loc sau au mers numai prin locuri noi. Gândurile sale răzleţe începură să se ordoneze. Începu să urmărească cu atenţie locurile prin care trecea. De-a lungul pereţilor se găseau o mulţime de tăbliţe. Nişte nişe celulare erau aranjate de o parte şi de alta a drumului, foarte apropiate între ele. Inscripţiile de pe tăbliţe arătau că erau mormintele unor creştini.

N-avea timp să se oprească să citească fiecare tăbliţă, dar a reţinut frecvenţa cu care apăreau expresii ca:

Honoria - Ea doarme în pace Fausta - în pace.

Pe aproape toate tăbliţele a văzut acelaşi dulce şi blând cuvânt: PACE. "Ce oameni minunaţi, aceşti creştini, care chiar în mijlocul unor asemenea orori pot împărtăşi o asemenea nepăsare în faţa morţii", gândi Marcellus. Ochii lui se obişnuiră cu întunericul. Acum trecerea se făcea îngustă, acoperământul cobora iar marginile se apropiau; au trebuit să se oprească şi apoi să-şi continue drumul cu paşi mai înceţi. Pereţii erau asprii şi tăiaţi grosolan, aşa cum îi lăsaseră pe toată întinderea săpătorii ce scoseseră nisipul.

Umezeala şi ciupercile îi întuneca şi mai mult, umplând aerul cu o râncezeală groasă, aer pe care mirosul torţelor îl făcea şi mai nepăsător şi mai de nerespirat.

Au trecut sute de intersecţii din care drumul se ramifica în nenumărate direcţii. Aceasta l-a convins pe Marcellus de faptul că era rupt, fără speranţa de lumea de afară, de deasupra lui.

Viaţa lui Marcellus era în mâna lui Polio.

— S-a pierdut cineva pe aici.

— Destui. Uneori rătăcesc până întâlnesc vreun grup de prieteni, alteori nu se mai aude de ei. Dar acum aproape toţi cunoaştem drumul cel bun.

Un fapt l-a emoţionat pe tânărul ofiţer şi anume preponderenţa mormintelor mici. Polio îi spuse că erau ale copiilor. "Copii, gândi el. De ce să fie îngropaţi aici cei tineri, curaţi şi nevinovaţi? De ce aici şi nu deasupra unde soarele ar străluci iar florile s-ar apleca încet peste

mormintele lor? Şi-au petrecut ei toată viaţa în aceste locuri fără lumină? Au avut parte ei toată viaţa în aceste locuri de suferinţele ce se nasc din persecuţie?"

— Suntem cam de mult pe drum. Când o să ajungem? întrebă Marcellus.

— Curând, curând, răspunse Polio.

Oricare ar fi fost planurile lui Marcellus de a-i vâna pe fugari, odată intrat în catacombe, acestea s-ar fi spulberat. O întreagă armată dacă ar fi intrat aici n-ar fi putut descoperi ceva şi nici n-ar fi putut ieşi afară. Ar fi umblat prin labirintul de culoare până ar fi murit.

Deodată un sunet venit de departe îi atrase atenţia. Blând, încet şi muzical, venea de-a lungul pasajului şi se revărsa asupra lui umplându-i simţămintele, ca o voce cerească. După câţiva paşi, o rază de lumină licări înaintea lor, aruncând reflexe pe pereţii cenuşii.

— Stai! zise Polio, oprindu-l pe Marcellus şi stingând torţa.

În faţă se deschidea o cameră boltită, cam de cinci metri înălţime şi zece metri diametru în care erau înghesuiţi cam o sută de oameni; bărbaţi, femei, tineri şi bătrâni.

De o parte era o masă, în spatele căreia se afla un om în vârstă ce părea să fie conducătorul lor. Locul era luminat cu torţe ce aruncau o lumină slabă asupra adunării.

Feţele lor aveau aceeaşi paloare pe care Marcellus o observase la săpători. Dar expresia ce se odihnea pe feţele lor nu era de tristeţe sau disperare, sau nenorocire. Speranţa, lumina ochilor lor, feţele lor îndreptate în sus, vorbeau de bucurie şi triumf. Scena l-a mişcat adânc pe Marcellus confirmând ceea ce văzuse el la creştini: eroismul lor, speranţa, pacea, simţăminte rămase ascunse pentru el. Acum asculta cântecul, intonat de întreaga adunare:

"Mari şi minunate sunt lucrările Tale, Doamne Dumnezeule, Preaputernicule. Drepte şi adevărate sunt Căile Tale. Tu împărat al Sfinţilor.

Cine nu se teme de Tine, o, Doamne, şi nu glorifică Numele Tău.

Pentru că numai Tu eşti Sfânt, Şi toate neamurile vor veni şi-Ţi vor sluji, pentru că judecata Ta se va arăta!"

Urmă apoi o pauză. Bătrânul începu să citească dintr-un sul dar Marcellus nu mai auzise. Era o sublimă susţinere a cauzei imortalităţii sufletului şi a vieţii după moarte.

Cei adunaţi acolo ascultau, mai degrabă sorbeau, cuvintele ca pe

cuvintele vieţii, în final cititorul izbucni într-o exclamaţie de bucurie, care aduse murmure de mulţumire şi speranţă din partea celor ce ascultau. Cuvintele mişcau inima lui Marcellus, deşi el nu înţelegea întreg înţelesul lor.

— Unde îţi este biruinţa moarte? Unde îţi este boldul, moarte? Boldul morţii este păcatul; şi puterea păcatului este legea.

Dar mulţumiri fie aduse lui Dumnezeu, care ne dă biruinţa prin Domnul nostru ISUS CHRISTOS!!

Cuvintele acestea deschideau în mintea lui o lume nouă, plină de gânduri noi. Păcat, moarte, Christos, şi tot ce se lega de aceste idei, începu să atingă inima lui. Dorinţa lui de a afla secretul creştinilor devenea tot mai puternică în el.

Conducătorul grupului ridicându-şi capul, întinse mâinile în sus şi începu o rugăciune fierbinte.

Adresându-se Dumnezeului cel nevăzut, el mărturisi că nu este meritul lor de a sta în faţa Lui, ci al Domnului Isus, care prin sângele Lui şterge toate păcatele. El se ruga ca Duhul Sfânt să lucreze înăuntrul lor, la sfinţirea lor.

Apoi aduse înaintea lui toate supărările rugându-se pentru izbăvire, cerând credinţa pentru viaţă, victorie în faţa morţii şi intrare slobodă în Ceruri, în Numele Salvatorului, Isus Christos.

Urmă apoi un alt cântec, care suna cam aşa:

"Iată Cortul Lui Dumnezeu cu oamenii, şi El va locui cu ei Şi ei vor fi poporul Lui.

Şi Dumnezeu însuşi va fi cu ei Şi va fi Dumnezeul lor.

El le va şterge orice lacrimă din ochi, şi nu va mai fi moarte, nici tristeţe, nici tânguiri.

Nu va mai fi nici o durere, Pentru că lucrurile dintâi au trecut. Amin!

Slavă, glorie, cinste şi mărire Fie aduse Dumnezeului nostru În veci de veci. Amin!"

Apoi adunarea a început să se împrăştie. Polio merse drept în mijloc, conducându-l pe Marcellus. La vederea figurii marţiale şi a armurii strălucitoare, cu toţii au vrut să fugă, să se ascundă. Dar Marcellus îi chemă cu un glas puternic.

— Nu vă temeţi creştini. Sunt singur în mâinile voastre.

La aceste cuvinte toţi creştinii s-au întors uitându-se la el cu teamă şi curiozitate. Bătrânul conducător se uită la el şi-l întrebă:

— Cine eşti şi de ce ne cauţi în ultimul loc liniştit ce ne-a mai rămas pe pământ?

— Să nu credeţi că am gânduri rele. Sunt singur, nimeni nu mă aşteaptă, sunt în voia voastră.

— Dar ce poate dori un soldat pretorian de la noi? Eşti cumva urmărit? Ai omorât pe cineva? Ţi-e viaţa în primejdie?

— Nu, sunt ofiţer de rang superior şi cu o mare autoritate. Dar toată viaţa am căutat adevărul. Am auzit multe despre voi, dar în aceste zile de persecuţie, este greu să vă găsesc în Roma. De aceea am venit să vă caut aici.

La aceste cuvinte, bătrânul făcu semn celor prezenţi să se retragă, ca să poată discuta cu noul venit. Doar o doamnă palidă alergă în mijloc şi-l strânse în braţe pe Polio.

— Ai lipsit mult, fiul meu!

— Am întâlnit pe acest ofiţer mamă, şi l-am condus aici.

— Slavă Domnului eşti sănătos. Dar cine este?

— Cred că e un om cinstit, spuse băiatul. Ai văzut doar că are încredere în noi.

— Cecilia, spuse bătrânul, nu pleca. Rămâi puţin.

Doamna rămase, lucru pe care-l făcură şi alţii.

— Eu sunt Honorius, zise bătrânul, adresându-se lui Marcellus, un umil prezbiter în Biserica lui Christos. Cred că eşti un om cinstit şi sincer. Spune-ne acum ce treburi te-au adus în locurile acestea?

— Numele meu este Marcellus şi sunt căpitan în garda pretoriană.

— Doamne ai milă!!, strigă Honorius împreunându-şi mâinile şi dând înapoi.

Ceilalţi se uitară la Marcellus îngroziţi de spaimă, iar doamna Cecilia scoase un ţipăt la agonie:

— O!, Polio cum ai putut să ne trădezi?

Capitolul V - Secretul creştinilor
"TAINA LUI DUMNEZEU, DESCOPERITĂ OAMENILOR"

Tânărul ofiţer rămase înmărmurit de efectul pe care-l produse numele său.

— De ce vă temeţi cu toţii?, întrebă el. Din cauza mea?

— Vai nouă! strigă Honorius. Deşi suntem refugiaţi în acest loc, comunicăm aproape tot timpul cu oraşul. Am auzit că se fac eforturi

mari ca să ne persecute. Şi mai rău, că Marcellus, un căpitan din garda pretoriană a fost însărcinat să ne caute. Acum când te vedem între noi, pe tine, cel mai înrăit duşman al nostru, cum să nu ne temem? De ce ne urmăreşti şi aici?

— Nu aveţi de ce să vă temeţi, strigă Marcellus, chiar dacă aş fi cel mai mare duşman al vostru. Nu sunt eu în mâinile voastre? Dacă vreţi să mă reţineţi, pot eu să scap? Dacă mă ucideţi, mă pot eu oare opune? Sunt fără ajutor în mijlocul vostru. Situaţia mea, aici singur printre voi, este o dovadă că nu prezint nici un pericol pentru voi.

— Aşa este, adevărat, zise Honorius, recăpătându-şi calmul. Nu te-ai putea reîntoarce fără ajutorul nostru.

— Ascultaţi-mă atunci şi vă voi explica totul. Sunt soldat roman, născut în Spania şi educat în virtute şi moralitate. Am fost învăţat să mă tem de zei şi să-mi îndeplinesc îndatoririle faţă de ei. Am fost în multe ţări, dedicându-mă în special armatei. Şi totuşi niciodată nu mi-am uitat religia. De multe ori am studiat scrierile filozofilor greci şi romani, dar ca rezultat n-am învăţat decât să dispreţuiesc zeii şi zeiţele noastre, care nu sunt mai buni, ci chiar mai răi decât mine.

De la Platon la Cicero, am aflat că există o singură zeitate supremă, căreia trebuie să mă supun. Dar cum să-l cunosc pe El-şi cum să mă supun Lui? Am aflat de asemenea că sunt nemuritor şi că voi deveni duh când voi muri. Cum voi fi eu atunci? Voi fi fericit sau nenorocit? Cum îmi pot asigura fericirea în această viaţă veşnică? Ei descriu gloria vieţii veşnice în cuvinte frumoase şi elocvente, dar nu dau nici o indicaţie pentru oamenii obişnuiţi ca mine. Să aflu mai mult despre aceste lucruri este dorinţa sufletului meu.

Preoţii nu mi-au putut spune nimic. Ei sunt legaţi de vechi datini şi ceremonii în care nici ei nu cred. Vechea religie este moartă şi oamenilor nici nu le pasă. Prin ţările pe unde am umblat am auzit multe despre creştini, închis în tabără n-am avut ocazia să-i văd. Am aflat din rapoarte despre imoralitatea lor, despre viciile lor, despre doctrina lor ce duce la trădare. Le-am crezut pe toate până de curând. Acum câteva zile am fost la Coliseum. Acolo am aflat ceva adevărat despre creştini. L-am văzut pe Marcer gladiatorul, un om care nu ştia ce-i aceea frica, dându-şi viaţa cu senintătate, decât să facă ceva ce el credea că este rău. Am văzut un bătrân pustnic primind moartea cu un zâmbet paşnic; şi mai mult decât toate, un grup de tinere fete, aruncate în gurile hămesite ale fiarelor sălbatice, cântând un cântec al triumfului:

"Spre cel ce ne-a iubit, Şi ne-a spălat de păcate". Pe măsură ce Marcellus vorbea, starea de spirit a ascultătorilor se schimba tot mai mult. Ochii lor se umpleau de bucurie.

— Pentru prima dată în viaţa mea am văzut moartea învinsă. Unui soldat, şi chiar mie însumi, mi se întâmplă adesea să dau piept cu moartea pe câmpul de luptă. Ţine de meseria noastră. Dar aceşti creştini se bucură când mor. Acolo în arenă nu erau soldaţi ci nişte copii, care purtau acelaşi minunat sentiment în inimile lor. De atunci nu mă gândesc la nimic altceva.

Cine este Acei ce v-a iubit? Cine este Acel ce vă curăţă de păcate? Cine este Acela care face să răsară în voi acel sublim curaj şi speranţă? Ce vă face să rezistaţi aici? Cui vă rugaţi când am venit? Eu am de îndeplinit o misiune: să-i conduc pe soldaţi în urmărirea voastră şi să vă extermin. Dar mai întâi vreau să aflu mai multe despre voi. Şi vă jur pe zeii nemuritori, că prezenţa mea aici nu vă va aduce nici un necaz. Spuneţi-mi acum, care este secretul creştinilor?

— Cuvintele tale sunt adevărate şi sincere, răspunse Honorius. Acum ştiu că nu ne spionezi, ci eşti un suflet neliniştit, trimis de Duhul Sfânt ca să afli ceea ce ai căutat de multă vreme. Bucură-te pentru că nici unul din câţi vin la Christos, nu este lăsat afară. Vezi înaintea ta bărbaţi şi femei care au lăsat prieteni, case, glorie şi bunăstare, ca să trăiască în lipsuri, teamă şi tristeţe; şi ei socotesc totul ca nimic faţă de Christos; da, ei nu-şi iubesc mai mult nici chiar vieţile lor. Ei au renunţat la tot, pentru Cel care i-a iubit.

— Tu ai dreptate Marcellus, când spui că trebuie să ai putere deosebită să faci aceste lucruri. Nu este fanatism, nici amăgire, nici emoţie. Este cunoaşterea Adevărului şi dragostei pentru Dumnezeul Cel Viu. Ceea ce ai căutat toată viaţa este averea noastră cea mai de preţ. Păstrată cu sfinţenie în inimile noastre, face infinit mai mult pentru noi, decât ne-ar putea oferi lumea.

Ne dă fericire în viaţă, chiar în aceste locuri sumbre iar în moarte ne face victorioşi. Tu vrei să cunoşti ce Cel Atotputernic. Credinţa noastră, este revelarea Lui, şi prin aceasta El face să-L cunoaştem, nemăsurat în putere şi mărime. El este de asemenea în dragoste şi milă. Această credinţă ne aduce atât de aproape de El, încât El este prietenul nostru cel mai bun, îndrumătorul nostru, mângâierea noastră, speranţa noastră, Creatorul nostru, Răscumpărătorul nostru şi Salvatorul nostru. Tu vrei să cunoşti ceva despre veşnicie. Scripturile vorbesc despre

aceasta. Ele arată că noi care credem în Isus Christos, Fiul lui Dumnezeu şi-i suntem slujitori pe pământ, vom locui cu El o veşnicie binecuvântată în ceruri. El ne arată cum să trăim ca să-i fim plăcuţi aici. Din ele aflăm că moartea, care este duşmanul nostru, nu mai este un blestem, ci mai degrabă o binecuvântare, pentru că "a pleca şi a fi împreună cu Christos este mult mai bine", decât să rămân aici, pentru că noi intrăm în prezenţa Lui "care ne-a iubit şi s-a dat pe sine însuşi pentru noi."

— Oh!, atunci faceţi-mi cunoscut acest adevăr, strigă Marcellus pentru că aceasta am căutat ani de-a rândul. Voi ştiţi şi aveţi ceea ce vreau eu să aflu. Tot ceea ce vreau eu, ce dorea sufletul meu să afle, felul vieţii mele, se găseşte aici. Întreaga noapte ne stă Înainte. Nu mă alungaţi, ci spuneţi-mi totul. A făcut cunoscute Dumnezeu, toate aceste lucruri, şi eu n-am ştiut nimic?

Lacrimi de bucurie luciră în ochii creştinilor. Honorius murmura câteva cuvinte de mulţumire şi rugăciune. Apoi scoase un manuscris, pe care îl deschise cu grijă.

— Aici tinere dragă, se găseşte cuvântul vieţii care ne vine de la Dumnezeu, şi care aduce o nespusă pace şi bucurie omului, în aceste file noi găsim tot ceea ce sufletul nostru doreşte. Din aceste cuvinte divine aflăm, ceea ce nu se poate afla în altă parte; meditaţiile asupra cuvintelor ei îţi pot lua o întreaga viaţă, deşi mărimea glorioaselor adevăruri nu va fi niciodată ajunsă.

Apoi Honorius deschise cartea şi începu să-i spună lui Marcellus despre Isus. Îi spuse despre promisiunea din grădina Edenului, despre Acela care va zdrobi capul satanei şi de lungul şir de profeţii care au vestit venirea Lui; despre poporul ales, prin care Dumnezeu a ţinut vie timp de multe veacuri cunoştinţa adevărului şi minunile la care ei au fost martori.

Honorius îi citi despre înştiinţarea că Fiul lui Dumnezeu se va naşte dintr-o fecioară. Apoi citi despre naşterea Sa, copilăria Sa, prima Lui dovedire; minunile săvârşite, învăţătura Lui. Toate acestea le-a citit cu puţine comentarii din partea lui, din manuscrisele sfinte.

Apoi îi redă supliciul la care a fost supus Isus; dispreţul, ocara şi persecuţiile ce au însoţit judecata Şi apoi condamnarea Lui. La sfârşit îi descrise moartea lui Isus pe crucea din Golgota.

Asupra lui Marcellus aceste cuvinte avură un efect minunat. Părea că lumina a pătruns în mintea lui. Sfinţenia lui Dumnezeu, care nu

suporta prezenţa păcatului, dreptatea Sa, care cere pedeapsa, răbdarea Sa, care este fără margini, mila Sa, care a făurit un plan de salvare a creaturii Sale de la dezastrul spre care a pornit de bună voie; uluitoarea Lui dragoste care a dat pe unicul său Fiu pentru răscumpărarea noastră.

Când Honorius ajunse la finalul tristei istorisiri a morţii Lui Isus la Golgota, la strigătul Lui: "Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce m-ai părăsit?", urmat de strigătul triumfător: "S-a sfârşit" a fost întrerupt de hohotul de plâns al lui Marcellus. Uitându-se printre lacrimi, care ţâşniră şi din ochii lui, Honorius văzu un om solid îngenuncheat, murmurând printre hohote de plâns:

— Destul!, destul acum, murmură Marcellus. Lăsaţi-mă să mă gândesc la El:

"El care ne-a iubit, Şi ne-a spălat de păcate în sângele Său".

Şi Marcellus îşi îngropa faţa în mâini. Honorius îşi înălţă mâinile către cer şi începu să se roage. Cei doi erau singuri, toţi ceilalţi se depărtaseră încet. Lumina, dintr-o lampă aşezată într-o nişă în spatele lui Honorius, era din ce în ce mai slabă. Astfel ei rămaseră în tăcere o bună bucată de vreme. Apoi Marcellus zise:

— Simt şi eu că am luat parte la cele ce au dus ia moartea Lui. Citeşte-mi mai mult din acest cuvânt al Vieţii, pentru că viaţa mea depinde de El.

Honorius îi citi din nou despre crucificarea şi înmormântarea lui Isus; învierea a treia zi şi înălţarea la dreapta lui Dumnezeu. Apoi citi despre pogorârea Duhului Sfânt în ziua de Rusalii, botezând pe credincioşi; despre prezenţa Sa continuă, care face pe credincioşi Templul Său şi despre slujba Sa care este slăvirea lui Christos şi relevarea Lui păcătoşilor care se pocăiesc.

Honorius nu s-a gândit să încheie cu aceste cuvinte, ci căută să aducă pace în sufletul lui Marcellus, citindu-i cuvintele lui Isus, care chema pe păcătoşi să vină la El, asigurându-i că viaţa veşnică îi este dată în clipa când a crezut şi L-a primit ca Domn şi Salvator. I-a citit despre "naşterea din nou", viaţa nouă şi promisiunile lui Isus că va veni din nou să-şi ridice la cer şi să-i întâlnească pe cei spălaţi în sângele Său.

— Este Cuvântul iui Dumnezeu, strigă Marcellus. Este o voce din ceruri. Inima mea răspunde la tot ceea ce am auzit şi ştiu că acesta trebuie să fie adevărul veşnic! Dar cum pot să am şi eu parte de această salvare? Ochii mei par a fi curăţiţi de ceaţa ce-i acoperea. Mă recunosc

în sfârşit, înainte credeam că sunt un om cinstit şi drept. Dar în faţa celui Sfânt, despre care am aflat acum mă cobor în praf şi cenuşă; văd că am fost un criminal înaintea Lui, condamnat şi pierdut. Cum pot eu să fiu salvat?

— Isus Christos a venit în lume să caute ce era pierdut.

— O!, cum pot să-L primesc?

— Cuvântul este foarte aproape de tine şi în inima ta; acesta este cuvântul credinţei pe care noi îl propovăduim; dacă mărturiseşti cu gura ta pe Isus ca Domn şi dacă crezi în inima ta că Dumnezeu L-a înviat din morţi, vei fi mântuit, căci prin credinţa din inimă se capătă neprihănirea şi prin mărturisirea cu gura se ajunge la mântuire.

— Şi eu nu mai trebuie să fac nimic?

— Prin Har sunteţi mântuiţi, prin credinţă; şi aceasta nu vine de la voi, ci este Darul lui Dumnezeu; nu prin fapte ca să nu se laude nimeni. Plata păcatului este moartea, dar darul fără de plată al lui Dumnezeu este viaţa veşnică în Isus Christos.

— Şi nu trebuie să aduc sacrificii?

— El S-a dat pe Sine pentru păcate o dată pentru totdeauna şi stă acum la dreapta lui Dumnezeu. El poate salva pe toţi cei ce vin la Dumnezeu prin El, tot El mijlocind pentru ei.

— O!, dacă îndrăznesc să mă apropii de El, Învaţă-mă cuvintele, condu-mă la El.

Într-o tăcere solemnă, Honorius îngenunche, iar Marcellus se aplecă până la pământ lângă el.

Bătrânul creştin îşi înălţă vocea într-o rugăciune. Marcellus simţi că sufletul său s-a ridicat spre cer, aproape de Salvatorul său prin puterea rugăciunii arzătoare a bătrânului credincios. Cuvintele au găsit ecou în propriul său suflet şi într-o deplină smerenie, el lăsă pe Honorius să prezinte Domnului nevoile sale. Dar spre sfârşit dorinţele sale deveniră mai puternice. Credinţa apăruse, timidă şi temătoare, dar era o credinţă adevărată şi sufletul său se întări, iar când Honorius sfârşi, limba lui se dezlegă şi scoase un strigăt:

— Doamne, eu cred! O, ajută necredinţei mele!

Acel unic Mijlocitor între Dumnezeu om, Omul Isus Christos devenise o prezenţă vie pentru credinţa sa; şi cuvintele Lui Isus: "Adevărat, adevărat vă spun, că Cel ce aude cuvintele Mele şi crede în Cel ce M-a trimis are viaţa veşnică şi nu vine la judecată, ci a trecut din moarte la viaţă... Şi eu voi da oilor Mele viaţa veşnică; nu vor pieri şi

nici un om nu Mi le va smulge din mână", erau crezute, primite şi era bucurie în ele.

Au trecut orele. Dar cine ar putea descrie creşterea unui suflet care a trecut din moarte la viaţă? Destul că atunci când dimineaţa mijea pe pământ, deasupra, zi glorioasă răsărea în sufletul lui Marcellus, în galeriile de sub pământ. Dorinţele sale erau complet satisfăcute; povara păcatelor era dată la o parte şi Pacea Lui Dumnezeu prin Isus Christos l-a umplut.

Secretul creştinilor devenise al lui şi el a devenit supus de bună voie al lui Isus. Unit cu fraţii săi în Christos el putea cânta acum cu ei:

"Cel ce ne-a iubit Şi ne-a spălat de păcate în sângele Său.

A lui să fie gloria şi puterea, în veci de veci. Amin!"

Capitolul VI - Norul de martori
"EL TOŢI AU MURIT ÎN CREDINŢĂ"

Noul venit a învăţat mai multe despre creştini. După o scurtă odihnă, Honorius porni să-i arate lui Marcellus adevărata faţă a locului unde trăiau.

Cei pe care el îi văzuse în sala de rugăciune erau doar o mică parte din locuitorii catacombelor.

Erau câteva mii, grupaţi în comunităţi răspândite pe o mare suprafaţă şi fiecare aveau propriile ei mijloace de comunicare cu tot oraşul. Au mers mult, iar Marcellus era uimit de numărul mare de oameni pe care îi întâlnea; şi deşi ştia că sunt mulţi creştini, totuşi nu-şi putuse închipui că aşa de mulţi oameni au avut tăria să aleagă viaţa în catacombe.

Nu mai puţin era interesat şi de cei morţi. Trecând pe lângă morminte, el citea inscripţiile de pe ele găsind aceeaşi credinţă puternică şi nădejdea nezdruncinată.

Honorius îi arătă mormintele câtorva creştini.

— Aici odihneşte un martor al Adevărului, zise Honorius.

Marcellus privi în direcţia arătată şi citi: "Primitius, în pace odihneşte, după grele torturi. Un martir plin de curaj. A trăit cam treizeci de ani. Soţia sa a pus această placă în memoria preaiubitului ei soţ".

— Aceşti oameni ne-au arătat cum trebuie să moară creştinii. Aici este un altul, care a suferit ca Primitius.

"Paulus a fost dat morţii prin tortură, dar el trăieşte eterna fericire". Iar aici, odihneşte o nobilă doamnă, care a arătat că puterea pe care o acordă Christos celor ce-L urmează, poate întări şi pe cei slabi în credinţă.

"Clementia, torturată, omorâtă, doarme: Va învia".

La trecerea prin moarte, spiritul este brusc separat de trup şi intră în prezenţa Domnului nostru, zise Honorius. Promisiunea întoarcerii Domnului, care poate fi în orice moment, este speranţa binecuvântată a oricărui creştin.

"Căci însuşi Domnul, cu un strigăt, cu glasul unui arhanghel şi cu trâmbiţa lui Dumnezeu, se va pogorî din cer şi întâi vor învia cei morţi în Christos; apoi noi cei vii, care vom fi rămaşi, vom fi răpiţi toţi împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh; şi astfel vom fi întotdeauna cu Domnul".

Aici, continuă Honorius, odihneşte Constans, de două ori constant Dumnezeului său printr-un dublu proces, l s-a dat întâi otravă, dar s-a dovedit fără putere asupra lui, aşa că a fost înjunghiat.

„Înghiţitura otrăvită n-a îndrăznit să-i dea lui Constans coroane pe care doar sabia i-a dat-o".

Au mers mai departe citind inscripţiile care-apăreau la fiecare pas. Sentimente noi inundau fiinţa iui Marcellus, citind gloriosul şir de nume. Era pentru el istoria Bisericii lui Christos.

Erau faptele martirilor, zugrăvite în cuvinte ce ardeau. Desenele cam stângace, care aveau multe morminte, exprimau mai mult decât ar fi putut s-o facă vreun artist desăvârşit..

— Ce înseamnă această barcă?

— Arată că duhul a fost răscumpărat şi dus de pe pământ în odihnă cerească.

— Dar ce reprezintă acest peşte? L-am văzut gravat adesea pe multe morminte.

Peştele este utilizat adesea pentru că literele care formează cuvântul grecesc "peşte" sunt iniţialele cuvintelor care exprimă speranţa creştinului. I, înseamnă Isus; X, înseamnă Christos; O şi Y, înseamnă Fiul Lui Dumnezeu; şi E, înseamnă Salvatorul.

Astfel, "peşte", în limba greacă "IXOYE", duce Isus Christos Fiul Lui Dumnezeu, Salvatorul.

— Dar această gravură care arată un peşte uriaş şi o navă?

— Acesta este Iona, un profet al lui Dumnezeu din vechime.

Ieşirea lui din pântecele peştelui, unde a stat trei zile şi trei nopţi, ne aduce aminte de minunata speranţă a învierii din morţi. Această speranţă este o mare mângâiere pentru noi.

Aici este gravat un porumbel ce duce o ramură de măslin. Dincolo este o ancoră, semnul speranţei prin care creştinismul, în mijlocul furtunii din lumea aceasta, se ţine strâns de Dumnezeu. Aici este reprezentat un cocoş, semn al vegherii. Domnul nostru a spus:

"Vegheaţi şi vă rugaţi!"

— Aici, spuse Marcellus, este ceva ce mi se potriveşte mie foarte mult. Sună profetic. Poate şi eu voi fi chemat să depun mărturie pentru Christos. Facă Bunul Dumnezeu să fiu găsit credincios!

„În timpul împăratului Adrian, Marius, un tânăr ofiţer, dar care a trăit destul ca să-şi verse sângele pentru Christos, a murit în pace, în Christos. Prietenii au pus această inscripţie, cu lacrimi şi durere".

— „În lume veţi avea necazuri; dar îndrăzniţi, Eu i am biruit lumea!" Astfel ne întăreşte Domnul, în timp ce ne previne de planul celui rău, Ei ne mângâie asigurându-ne ajutorul Lui.

— Fie ca exemplu tânărului ofiţer să-mi fie de ajutor. Poate şi eu îmi voi vărsa sângele pentru Christos. Să mor şi să fiu aşezat printre fraţii mei cu un asemenea epitaf, ar fi o onoare mai mare decât un mausoleu ca cel al lui Caecilia Mettela.

— Câteva din inscripţii, spun câte ceva despre caracterul fraţilor dispăruţi, spuse Honorius.

"Maximus, care a trăit douăzeci şi trei de ani, prietenul tuturor".

"La cinci noiembrie a adormit în Christos, Gorgonius, prietenul tuturor, duşmanul nimănui".

— Altele ne spun despre viaţa particulară şi de familie.

"Cecilius soţul, pentru Cecilia Placinda, soţia mea, căreia îi port o amintire minunată, cu care am trăit zece ani fără nici o ceartă, în Isus Christos, Fiul Lui Dumnezeu, Salvatorul".

— Aici este omagiul unui tată iubitor, zise Honorius, citind următoare inscripţie:

"Laurence, prea iubitul său fiu Severus. Dus de îngeri în ziua a şaptea a idelor din ianuarie".

— Da, zise Honorius, prin credinţa în Isus Christos credinciosul primeşte o "natură" nouă şi divină dată de Duhul Sfânt, care implantează în el şi dragostea Lui Dumnezeu, făcându-l mai iubitor, gata oricând de sacrificii pentru prieteni şi rude.

Vechea fire adamică rămâne, dar ea nu este îmbunătăţită, căci nu se poate aşa ceva, ci este redusă la neputinţă.

Mergând mai departe au găsit multe epitafuri care exprimau acea dragoste şi afecţiuen pentru rudele dispărute.

"Damitianus, un suflet curat, doarme în pace".

„În Christos, Alexander nu a murit, ci trăieşte deasupra stelelor, iar trupul său odihneşte în acest mormânt".

— Aici odihneşte un frate mult iubit, a cărui amintire este încă vie printre noi. În jurul acestui mormânt vom ţine masa de dragoste. La această masă, barierele dintre clase şi ranguri, familii şi rudenii, limbi şi neamuri, toate sunt date la o parte.

Cu toţii suntem fraţi în Isus Christos şi ne amintim că Isus ne-a iubit, aşa că noi trebuie să ne iubim unii pe alţii.

În timpul plimbării, Marcellus a avut des ocazia să vadă această dragoste frăţească, la care se referea. Honorius. Au întâlnit bărbaţi, femei şi copii din toate clasele şi de toate vârstele. Oamenii care au ajuns la o înaltă poziţie socială în Roma, discutau prieteneşte cu aceea ce erau cu puţin deasupra poziţiei de sclavi.

Aceia care au fost cei mai răi prigonitori, erau acum uniţi în pace şi armonie cu cei ce formau ţinta urii lor. Poetul evreu eliberat de jugul legii pe care nu o putea ţine, mergea mâna în mână cu cel pe care îl urase demult, un om dintre neamuri.

Egoismul şi ambiţiile, aroganţa şi ura, tot ceea ce are mai rău firea, dispăruseră în faţa atotputernicei dragoste creştine. Credinţa în Christos locuia pe deplin în inimile lor şi influenţa ei binecuvântată se vedea mai ales în locul şi timpul acela.

— Slujirea lui Dumnezeu este complet diferită de orice altă slujbă. Păgânii intră în templele lor unde, prin intermediul unui preot nesfânt, oferă mereu şi mereu sacrificii demonilor, care niciodată nu-i vor mai putea spăla de păcate. Dar pentru noi, Christos s-a dat pe El însuşi, ca jertfă fără cusur, lui Dumnezeu pentru păcatele noastre, odată pentru totdeauna. Fiecare din ucenicii lui se poate apropia de Dumnezeu prin Isus Christos, Binecuvântatul, Marele Preot din ceruri, pentru că fiecare credincios este făcut prin ISUS, un rege şi preot al Lui Dumnezeu.

Astfel, pentru noi, a sluji lui Dumnezeu, nu mai este o problemă de timp şi un anume loc. Cerul este tronul lui Dumnezeu şi universul templul Lui şi fiecare din copiii Lui îşi poate înălţa vocea din orice loc şi oricând ca să slujească Tatălui.

Călătoria lui Marcellus s-a extins pe o lungă perioadă de timp şi pe o mare distanţă. Deşi pregătit, era uimit de vastitatea labirintului; şi deşi văzuse atât de mult i s-a spus că era numai o părticică din tot ce exista.

Înălţimea medie a culoarelor era cam de trei metri, dar în multe locuri se ridica până la cinci metri. Capelele şi camerele formate prin coborârea arcadelor dădea locuitorilor catacombelor mai mult spaţiu şi posibilitatea să se mişte în voie. În unele locuri erau practicate mici deschideri în acoperământ, prin care pătrundeau raze slabe de lumină.

— Furia persecuţiei ne înconjoară şi ne-a forţat să trăim în aceste locuri, zise Marcellus. Până când poporul lui Dumnezeu va fi prigonit, până când ne vor chinui?

— Mulţi dintre noi se întreabă la fel, zise Honorius, dar nu este bine să ne plângem. Domnul a fost bun cu poporul Său.

Pe tot întinsul imperiului creştinii au trăit în pace multe generaţii, apăraţi de legi. Adevărat că trecem prin momente grele dar acestea trec, iar Biserica se întăreşte. Toate aceste persecuţii pe care le îndurăm servesc la curăţirea inimilor poporului lui Dumnezeu şi la întărirea credinţei lor. El ştie ce este mai bun pentru noi. Noi suntem pe braţul Său şi El nu ne va lăsa să îndurăm mai mult decât putem duce. Să veghem şi să ne rugăm, Marcellus, pentru că furtuna de acum ne spune că "marea şi groaznica zi", atât de des prezisă pentru lume se apropie tot mai mult.

Apoi Marcellus a învăţat tot mai mult despre adevărul Lui Dumnezeu. Evidenţa iubirii lor, cinstea lor, tăria credinţei lor au pătruns adânc în sufletul său.

Experienţa pe care şi el a simţit-o n-a fost ceva trecător. Fiecare lucru pe care îl află îl întărea şi mai mult dorinţa sa să se unească în credinţă şi nădejde cu poporul lui Dumnezeu. Astfel, înainte de Cina Domnului, a fost botezat în moartea Lui Isus Christos; în Numele Domnului Isus Hristos. Apoi a stat împreună cu alţi creştini în jurul mesei la Cina Domnului. Prin acest act ei comemorau moartea Domnului Isus şi aşteptarea venirii lui.

Honorius a mulţumit Domnului pentru posibilitatea împlinirii actului Cinei. Şi, pentru prima dată, Marcellus s-a făcut părtaş pâinii şi vinului, simbolurile sfinte ale trupului şi sângelui Domnului Isus Cel crucificat.Apoi, după ce au cântat cântarea, au ieşti afară.

Capitolul VII - Mărturisirea credinţei
"DA, TOŢI CEI CE VOR TRĂI CU EVLAVIE ÎN ISUS CHRISTOS, VOR SUFERI PERSECUŢII"

Au trecut patru zile de când tânărul ofiţer părăsise camera lui. Zile pline de întâmplări, zile de-o infinită importanţă pentru el. Dar această lungă căutare după adevăr n-a fost în zadar pentru acest suflet sincer "fiind născut din nou prin Duhul Sfânt".

Hotărârea lui era luată. De o parte faimă, onoare şi bunăstare; de cealaltă, sărăcie, lipsuri şi dureri; şi totuşi alegerea lui era făcută, întorcându-se spre cea din urmă fără umbră de ezitare.

El a ales mai bine să sufere durerea împreună cu poporul Lui Dumnezeu, decât să se bucure de plăcerile păcatului pentru un timp.

La întoarcerea sa l-a vizitat pe general şi i-a raportat rezultatul cercetării. El i-a informat că a fost printre creştini, că nu poate să execute sarcina şi că e gata să sufere consecinţele. Generalul i-a ordonat cu asprime să se întoarcă la cazarmă.

Aici, în mijlocul unei adânci meditaţii, încercând să pună lucrurile cap la cap şi să găsească o ieşire, a fost vizitat de Lucullus, care l-a salutat cu multă căldură, dar şi plin de teamă.

— Tocmai l-am văzut pe general, spuse el, şi m-a trimis să-ţi aduc un mesaj. Dar mai întâi, spune-mi ce s-a întâmplat cu tine, ce-ai făcut?

Marcellus îi povesti tot ce s-a întâmplat din ziua când a plecat în recunoaştere, până în clipa reîntoarcerii lui, neascunzând nimic. Sinceritatea lui arăta cât de puternică, adevărată şi veşnică era lucrarea Duhului Sfânt în el. Apoi îi relată discuţia pe care a avut-o cu generalul.

— Am intrat în camera lui simţind importanţa pasului pe care-l făcusem. Eram gata să comit un act de virtuală trădare, o crimă care e pedepsită numai cu moartea. Şi totuşi n-am putut face nimic altceva.

M-a primit cu destulă căldură, crezând că-i aduc veşti bune despre cercetările mele. I-am spus că am fost printre creştini şi din ce am văzut la ei, m-au forţat să-mi schimb sentimentele faţă de ei. Eu credeam că sunt duşmanii statului şi vrednici de moarte, dar am aflat că sunt supuşi loiali ai imperiului Şi oameni virtuoşi. N-aş putea să-mi folosesc sabia Împotriva unor asemenea oameni şi decât să fiu forţat să o fac, mai bine renunţ la ea.

— "Sentimentele soldatului nu trebuie să-l împiedice să-şi facă datoria!", spuse generalul.

— Dar datoriile mele faţă de Dumnezeu sunt mai mari şi mai importante decât cele pe care datorez oamenilor.

— Simpatia ta pentru creştini te-a dus la nebunie? Nu ştii că aceasta-i trădare?

— Mă supun să sufăr consecinţele!

— "Tânăr fără minte!", a strigat generalul, "du-te la trupele tale şi îţi voi comunica decizia mea".

— Şi astfel am venit aici şi de atunci aştept cu teamă sentinţa.

Lucullus asculta spusele lui Marcellus fără un cuvânt, fără vreun gest măcar. Pe faţa lui se aşternuse o expresie a tristeţii care spunea mult despre sentimentele lui.

Când Marcellus a terminat, vorbi cu o voce gravă:

— Care va fi sentinţa, o ştii cu siguranţă, aşa cum o ştiu şi eu.

Cu disciplina romană, chiar în timpurile de început, nu s-a glumit dar acum sentimentele guvernatorului sunt şi mai rele împotriva creştinilor. Dacă continui pe această cale vei fi pierdut.

— Ţi-am spus toate motivele mele.

— Ştiu Marcellus, eşti curat şi sincer, întotdeauna ai fost un prieten devotat. Ştiu că ai învăţătura nobilă a filozofiei. Nu mai pot ele să-ţi dea satisfacţie ca înainte? De ce să te atragă această doctrină mizerabilă despre Acel Evreu crucificat?

— N-am fost niciodată satisfăcut de filozofia de care spui. Chiar şi tu ştii că nu este nimic sigur în ea în care sufletul să afle odihnă. Dar creştinismul este adevărul lui Dumnezeu, adus pe pământ de El însuşi şi sfinţit prin însăşi moartea Lui.

— Cred că mi-ai explicat de-a-ntregul crezul creştin. Entuziasmul tău l-a făcut să-mi pară atractiv, trebuie să mărturisesc; şi dacă toţi urmaşii Lui sunt ca tine, dragul meu Marcellus, creştinismul trebuie adoptat ca o binecuvântare pentru lume. Dar eu n-am venit să mă cert cu tine pentru religie. Am venit să te previn. Eşti în pericol; poziţia ta, onoarea ta, funcţia ta, chiar viaţa ta, sunt în cumpănă. Dă-ţi seama de ce ai făcut! Ţi s-a încredinţat o misiune importantă, de îndeplinirea căreia tu te-ai pus chezaş. Era de aşteptat să aduci date importante. Şi în loc să acţionezi astfel vii şi-l informezi pe general că ai fost printre duşmani, că în inima ta eşti unul din ei şi că refuzi să ridici armele împotriva lor. Dacă soldatul este liber să aleagă împotriva cui să lupte, ce se va întâmpla cu disciplina? El trebuie să se supună ordinelor. N-am dreptate?

— Ai dreptate Lucullus.

— Problema în care tu trebuie să decizi nu este alegerea dintre filozofie şi creştinism, ci mai degrabă dacă vrei să fii creştin sau soldat. Pentru că aşa cum sunt timpurile acum, este imposibil să fii soldat şi creştin în acelaşi timp. La una din ele trebuie ga renunţi. Şi nu numai atât: dacă te decizi să fii creştin, va trebui să împărtăşeşti soarta lor, pentru că nu ţi se va face nici o concesie. Pe de altă parte, dacă tu continui să fii soldat, va trebui să lupţi împotriva creştinilor.

— Aşa este fără îndoială.

— Ai prieteni apropiaţi care sunt gată să-ţi ierte nesăbuinţa. Eu îţi cunosc entuziasmul şi am luptat pentru tine în faţa generalului. Şi el te respectă pentru calităţile tale ostăşeşti. Este gata să te ierte, dar cu anumite condiţii.

— Care sunt acestea?

— Trebuie să uiţi ultimele patru zile, să ţi le ştergi din memorie. Reia-ţi lupta, misiunea întreruptă. Adunaţi soldaţii şi porneşte la luptă împotriva creştinilor.

— Lucullus!, strigă Marcellus, ridicându-se de pe scaun cu mâinile împreunate. Ţin la tine ca la cel mai bun prieten şi-ţi sunt recunoscător pentru nestrămutata ta afecţiune. Nu o voi uita niciodată. Dar ceea ce este înăuntrul meu acum este mai puternic decât toate onorurile statului. Este dragostea de Dumnezeu.

Pentru ea sunt gata să renunţ la tot: onoruri, rang şi chiar viaţa. Decizia mea este irevocabilă. EU SUNT CREŞTIN!

Pentru moment Lucullus rămăsese uimit, cu durere în priviri, uitându-se la prietenul său: El era obişnuit cu felul său hotărât şi văzu cu durere că încercările sale eşuaseră.

Apoi îi vorbi din nou. Folosind toate argumentele care îi veneau în minte, îi puse în faţă toate motivele care l-ar fi putut influenţa, îi relevă groaznica soartă ce îl aştepta şi cumplita răzbunare ce îl va urmări; dar toate cuvintele au fost în zadar. La sfârşit îi spuse cu adâncă tristeţe:

— Marcellus tu ispiteşti soarta. Te îndrepţi nebuneşte spre un sfârşit tragic. Tot ceea ce soarta îţi rezervă stă în faţa ta, dar tu îi întorci spatele şi îţi arunci viitorul printre aceşti proscrişi nenorociţi. Mi-am făcut datoria de prieten să te întorc de la nebunia ta, dar tot ce am făcut nu este de nici un folos. Ţi-am adus sentinţa generalului. Eşti degradat din corpul ofiţerilor. Eşti arestat ca creştin.

Dar mai sunt multe ceasuri înaintea ta şi vreau să am satisfacţia

dureroasă de a te ajuta să scapi. Fugi acum! Grăbeşte-te! Căci nu-i timp de pierdut, într-un singur loc în lumea aceasta poţi fi în afara cezarului.

Marcellus îl ascultă în tăcere, încet îşi scoase armele sale minunate şi le lăsă jos; trist, îşi desprinse armura sa măreaţă pe care o purtase cu atâta mândrie. Rămase în tunica simplă, înaintea prietenului său.

— Lucullus, încă o dată îţi spun, nu voi uita niciodată prietenia ta puternică. Nu vrei să înălţăm rugăciuni împreună Aceluia pe care îl servesc? Dar destul; trebuie să fug. Adio!

— Adio Marcellus. Poate nu ne vom mai întâlni în viaţă. Dacă eşti vreodată în pericol ştii pe cine te poţi bizui.

Cei doi prieteni se îmbrăţişară, apoi se despărţiră. Marcellus părăsi tabăra îndreptându-se spre catacombe. Aproape de ieşirea din oraş a fost oprit de un zgomot puternic şi gesturi frenetice ale unuia ce striga o ciudată şi înspăimântătoare declaraţie. Privirile lui sălbatice şi gesturile bruşte, arătau că era parţial nebun:

"A căzut, a căzut Babilonul cel mare, a ajuns un locaş al dracilor, o închisoare a oricărui duh necurat, o închisoare a oricărei păsări necurate".

"Pentru că Dumnezeu şi-a adus aminte de nelegiuirile ei Răsplătiţi-i cum v-a răsplătit ea!

Turnaţi-i îndoit în potirul în care a amestecat ea, Pe cât s-a slăvit pe sine şi s-a desfătat în risipă, Tocmai pentru aceea, într-o singură zi, vor veni urgiile ei;

Moartea, tânguirea şi foamea.

Şi va fi arsă de tot în foc.

Pentru că Domnul Dumnezeu care a judecat-o este tare.

Şi împăraţii pământului...

O vor plânge şi o vor boci...

Văzând fumul arderii ei Strigând "Vai! Vai! Babilonul cetatea cea mare, cetatea cea puternică! Într-o clipă ţi-a venit judecata"

Negustorii pământului o plâng şi o bocesc spunând:

"Vai! Vai! Cetatea cea mare care era îmbrăcată cu in subţire, cu purpură şi stacojiu, Care era îmbrăcată cu aur, cu pietre scumpe şi cu mărgăritare!

Atâtea bogăţii într-un ceas s-au pierdut!"

Toţi cârmacii şi toţi cei ce merg cu corabia pe mare, Şi marinarii ce câştigă din mare, stăteau departe şi strigau când au văzut fumul

arderii ei.

"Vai! Vai! Marea cetate! Care cetate era ca cetatea cea mare"!

.Şi-şi aruncau ţărână pe cap.

Plângeau, ţipau, se tânguiau şi ziceau: vai!, vai! cetatea cea mare al cărei belşug a îmbogăţit pe toţi cei ce aveau corăbii pe mare.

Într-o clipă a fost prefăcută într-un pustiu!

Bucură-te de ea cerule!

Bucuraţi-vă şi voi sfinţilor, apostolilor şi proorocilor.

Pentru că Dumnezeu v-a făcut dreptate şi a judecat-o!"

O mulţime de oameni se strânseseră în jurul lui, dar abia a terminat, că au apărut câţiva soldaţi şi l-au arestat.

"Fără îndoială este un biet creştin, a cărui minte a fost lovită de suferinţe!", gândi Marcellus.

Deşi arestat, omul continua mesajul său înspăimântător, urmat de gloata care striga în bătaie de joc. Curând zgomotul se pierdu în depărtare.

"Nu-i timp de pierdut; trebuie să plec!", îşi zise Marcellus şi-şi continuă drumul.

Capitolul VIII - Viaţa în catacombe

"O, ÎNTUNERIC NEPĂTRUNS, ÎN MIJLOCUL ZILEI, ÎNTUNERIC FĂRĂ SFÂRŞIT, ECLIPSĂ LA TIMPUL AMIEZEI, FĂRĂ SPERANŢĂ DE ÎNTOARCERE A LUMINII"

La întoarcerea lui în catacombe Marcellus a fost primit cu lacrimi de bucurie. Au ascultat cu emoţie relatarea întâlnirii lui cu superiorii; compătimindu-l pentru necazurile îndurate ei se bucurau că Marcellus a fost găsit vrednic să sufere pentru Christos, în mijlocul fraţilor săi, Marcellus a învăţat mai mult despre adevăr, văzând cât de mult îndură ei.

Marele număr al celor ce vieţuiau dedesubt era aprovizionat printr-o continuă comunicare cu oraşul. Aceasta se făcea în cursul nopţii. Cei mai curajoşi şi mai dăruiţi cauzei se angajau voluntar să îndeplinească această sarcină dificilă. Câteodată şi femeile şi chiar copiii plecau în misiuni, iar tânărul Polio era cel mai viteaz şi mai întreprinzător dintre toţi.

Prin marele număr de oameni ce trăiau în Roma, nu era prea dificil să treci neobservat şi ca urmare aprovizionarea mergea bine. Apa nu era o problemă pentru că în adânc se găseau fântâni tăiate de săpători. Totuşi,

câteodată, ieşirea se încheia tragic şi cei plecaţi nu se mai întorceau.

Cei prinşi erau torturaţi şi daţi morţii. Cei dragi ai lor, prin multe pericole, aduceau trupurile lor neînsufleţite jos şi îndeplineau ultimul serviciu de a-i îngropa într-una din nişele goale. Apoi închideau mormântul cu o placă de marmură pe care gravau numele celui mort.

Primii creştini, inspiraţi de gândul învierii, priveau înainte cu speranţă în timpurile când putrezirea va fi înghiţită de neputrezire, iar moartea de nemurire.

Ei nu voiau ca trupul, care avea o destinaţie atât de glorioasă, să fie redus la cenuşă, chiar flăcările incinerării erau o dezonoare pentru Templul Lui Dumnezeu. Astfel, ei duceau trupurile celor morţi departe de vederea oamenilor, unde nici o mână păgână nu le putea deranja ultima odihnă, până când "ultima trompetă" va da semnalul pe care Biserica îl aşteaptă cu nerăbdare, într-o veghe continuă.

Numărul creştinilor în oraş crescuse pe parcursul câtorva generaţii. Dar şi prigonirile se înmulţiseră, mărind zi de zi numărul celor daţi morţii.

Astfel catacombele deveniseră ultimul refugiu al creştinilor, care aşteptau ca Domnul să-şi cheme răscumpăraţii Săi: „Într-o clipă, într-o clipeală din ochi", ca să-L întâlnească în văzduh.

În multe locuri din catacombe arcadele au fost îndepărtate şi acoperişul s-a înălţat formându-se camere. Nici una din ele nu era prea mare, dar se formau locuri unde fugarii se puteau întâlni într-un număr mai mare şi să respire mai în voie.

Aici ei petreceau cea mai mare parte a timpului şi tot aici ţineau şi întâlnirile lor frăţeşti.

Cursul vremurilor în care trăiau explica şi situaţia lor.

Virtuţile vechii republici dispăruseră şi libertatea îşi luase zborul pentru totdeauna. Corupţia mânca tot imperiul aducând totul sub influenţa sa paralizantă.

Comploturi, revolte, trădări au lovit statul pe rând, iar poporul decăzut privea totul în tăcere. El vedea că vitejia suferă, nobleţea moare, dar nu se mişcă. Nu mai apăreau inimile generoase şi sufletele înflăcărate. Doar pasiuni josnice apăreau din sentimentele lor degenerate.

În acest imperiu decăzut, adevărul lui Christos a izbucnit cu curaj, luptând să croiască drum peste obstacolele întâlnite şi să biruiască duşmanii. Cei ce s-au înrolat sub acest drapel aveau o viaţă grea Înaintea lor. Sunetul trompetei dădea semnale desluşite.

Conflictul era aspru şi angaja nume şi faimă, avere şi prieteni şi

viaţă; tot ce era mai scump omului.

Timpul a trecut. Dacă cei ce urmau adevărul s-, au înmulţit, tot aşa cei împotrivitori şi-au mărit ura şi dorinţa de a face rău. Astfel au început persecuţiile care urmăreau să şteargă de pe faţa pământului orice urmă de creştin.

O pedeapsă teribilă îi aştepta pe creştini dacă nu se supuneau legilor statului. Să te decizi pentru Christos însemna adesea acceptarea instantanee a morţii sau alungarea din oraş, izgonit departe de bucuria căminului şi de lumina zilei.

Inimile romanilor erau împietrite iar ochii lor erau acoperiţi. Nici nevinovăţia copiilor, nici slăbiciunea feminităţii, nici bunătatea bărbaţilor, nici perii albiţi ai bătrânilor, nici credinţa neclintită, nici iubirea triumfătoare asupra morţii nu-i putea mişca. Nu puteau să vadă norul negru al deznădejdii care se întindea peste acest imperiu condamnat şi să înţeleagă că de mânia Lui doar cei pe care îi persecutau acum, îi putea salva.

În acest timp al terorii, catacombele s-au deschis înaintea creştinilor ca o cetăţuie de scăpare. Aici zăceau oasele părinţilor lor, care din generaţie în generaţie au luptat pentru adevăr şi trupurile lor obosite aşteptau momentul reînvierii. Aici ei şi-au adus rudele care, rând pe rând i-au părăsit plecând spre ceruri. Aici fiul şi-a purtat trupul mamei sale şi tot aici tatăl şi-a condus copilul la mormânt. Aici au fost înmormântate rămăşiţele celor ce au fost sfâşiaţi de animale sălbatice in arenă, trupurile celor arşi de vii sau trupurile stoarse de viaţă ale celor crucificaţi. Fiecare creştin avea un prieten sau rude pe care îi înmormântase aici. Chiar pământul şi aerul erau sfinţite. Nu era de mirare ca ei să-şi caute adăpost în asemenea loc.

Catacombele erau unicul loc de scăpare. Ei nu puteau fugi în alte ţări sau să treacă marea, pentru că nu exista nici un loc şi nimeni în alte ţări, sau dincolo de mare, care să-i ajute.

Puterea imperiului roman cuprinsese întreaga lume civilizată în îmbrăţişarea sa; sistemul ei poliţienesc era extins în toate ţările şi nimeni nu putea scăpa de mânia sa.

Atât de mare era puterea lui, încât de la cel mai nobil, până la cel din urmă rob, toţi erau controlaţi de el. Un împărat detronat nu putea scăpa de răzbunarea iui cu nici un chip.

Când Nero a căzut de la putere el n-a avut încotro decât să se sinucidă. Totuşi, aici, în acest infinit labirint, chiar puterea Romei era

înfrântă.

Aici s-au refugiat creştinii izgoniţi, populând nenumăratele treceri şi locaşuri. Ziua se întâlneau schimbând cuvinte de îmbărbătare şi alinare sau ca să plângă moartea unor martiri, noaptea trimiţând în oraş pe cei mai curajoşi să aducă merinde sau să care tipurile celor morţi din oraş.

Prin diferite persecuţii ei trăiau aici în siguranţă pentru că în imperiu, milioane de creştini erau omorâţi. Siguranţa era deplină şi viaţa păstrată, dar în ce condiţii? Pentru că ce este viaţa fără lumină şi siguranţa trupului în bezna care apasă sufletul? Viaţa omului şi toate facultăţile sale sunt legate de lumină şi el simte imediat lipsa ei. Una câte una, funcţiile ei îşi pierd caracterul şi energia. Slăbirea trupului afectează mintea, predispunând-o la mâhnire, îndoială şi disperare.

Era o mare calitate pentru un om să fie stăpân pe sine şi puternic în asemenea condiţii, decât să moară eroic în arenă sau să piară fără să şovăiască pe lemnul crucii.

Aici, unde captivii trăiau ca la închisoare, era cea mai puternică încercare. Tăria sub persecuţie era admirabilă; dar împotriva persecuţiei amestecată cu orori ca acestea, ea devenea sublimă.

Rafalele reci ce bântuiau prin labirint îi îngheţau, dar nu aduceau aer curat de deasupra; podeaua, pereţii, tavanul erau acoperite de picături de abur rău mirositoare; atmosfera era încărcată cu emanaţii necurate şi mirosuri otrăvitoare; fumul dens al torţelor mereu arzând apăsa asupra locuitorilor, cu nefastă influenţă.

Şi, totuşi, în mijlocul atâtor orori, sufletul martirilor era de nebiruit. Cel ce trecea prin toate acestea, ajungea la o desăvârşire a virtuţilor, niciodată atinse chiar şi de republică în zilele ei cele mai bune.

Tăria lui Regulus, devotamentul lui Curtius, constanţa lui Brutus, erau întrecute nu numai de bărbaţi puternici, dar chiar de tinerele fecioare şi de copii. Dispreţuind fioroasele persecuţii, aceşti oameni au mers înainte, devenind mai buni, mai curaţi, mai curajoşi, mai nobili.

Pentru ei moartea nu mai era o teroare. Ei ştiau ce a fost înaintea lor şi acceptau totul. De bună voie ei veneau aici, aducând ce aveau mai de preţ, îndurând totul pentru dragostea Lui cea mare, în care au fost iubiţi.

Eforturile lor susţinute pe care ei le făceau ca să micşoreze negura ascunzătorii lor, erau vizibile peste tot. Pereţii erau în unele locuri acoperiţi cu marmură, iar în alte locuri erau împodobiţi cu picturi ale»marilor eroi ai adevărului care "Prin credinţă au cucerit ei împărăţii, au făcut dreptate, au căpătat făgăduinţe, au închis gurile leilor, au stins

puterea focului, au scăpat de ascuţişul săbiei, s-au vindecat de boli, au fost viteji în războaie, au pus pe fugă oştile vrăjmaşe" (Evrei 11).

Dacă în momentele cele mai grele ar fi căutat scene sau gânduri care să le uşureze suferinţa şi să le inspire o putere nouă pentru viitor, ei n-ar fi găsit altceva la care să privească şi să-i încurajeze atât de puternic. Asemenea scene erau pictate în locurile de rugăciune. Singurul mobilier care se găsea înăuntru, era o masă de lemn pe care ei aşezau pâinea şi vinul, simbolurile trupului şi sângelui Domnului Isus crucificat.

Creştinismul s-a luptat mult şi a fost doar o luptă cu corupţia. Aceasta să nu pară ciudat, dat fiind faptul că Biserica a contractat unele "semne" ale contractului \ prea apropiat cu duşmanii ei în locul de refugiu. Totuşi dacă au fost unele abateri de la modelul apostolilor, acestea au fost atât de neînsemnate încât pot fi trecute cu vederea, ele nedând loc altora mai mari. Învăţătura creştină rămăsese încă neschimbată, nepătată. Vina omului, mila Tatălui, mărturia Fiului, prezenţa Duhului Sfânt şi lucrarea Lui în om, mântuirea prin credinţa în Răscumpărătorul, valoarea preţiosului Său sânge, învierea Sa, binecuvântata speranţă a reîntoarcerii Sale, toate aceste adevăruri fundamentale erau împărţite cu o ardoare şi o energie pe care cuvintele n-o pot exprima.

A lor era această cerească speranţă, ancora sufletului, atât de puternică şi de sigură, ca furtuna unui imperiu mânios s-a zdrobit de Stânca Veacurilor, de care erau ei apăraţi.

A lor era această credinţă neclintită care i-a susţinut în încercările cele mai dure. Slăvitul OM de ia dreapta Dumnezeului Celui Viu era ţinta credinţei şi speranţei lor. Credinţa în El era totul. Era chiar răsuflarea vieţii; atât de adevărată, că îi susţinea în clipele cele mai grele şi crude ale martirajului; atât veşnicia, ca atunci când se părea că toţi urmaşii Lui Christos au fost şterşi de pe faţa pământului, ei tot puteau să privească în sus plini de încredere şi să-L aştepte.

A lor era dragostea de Isus Christos, cea care când era pe pământ a numit-o împlinirea tuturor legilor şi profeţiilor. Conflictele sectare, disensiunile între denominaţiuni, nu se pomeneau. Ei-aveau un duşman comun împotriva căruia trebuiau să lupte; cum puteau ei atunci să se lupte unii cu alţii? Aici a răsărit dragostea de oameni care nu cunoştea distincţia între rase sau clase şi îi îmbrăţişa pe toţi în sfera sa imensă, astfel încât unul şi-ar fi putut da viaţa pentru fraţii săi; aici dragostea lui Dumnezeu, pusă în inimi prin Duhul Sfânt, nu se oprea la sacrificiul vieţii

însăşi. Persecuţia care mergea împrejurul lor a întărit toată această râvnă, credinţă şi dragoste care a strălucit atât de puternic prin negura veacurilor, îi făcea cinstiţi şi sinceri. Era antidotul ipocriziei.

Ea dădea celui curajos cutezanţa eroică şi inspira inimilor slabe curajul devotamentului. Ei trăiau într-o vreme când a fi creştin însemna a-ţi risca viaţa nedând înapoi, susţinând cu tărie credinţa, acceptând consecinţele.

Ei trăgeau o linie lată între ei şi lume şi stăteau solitari de partea lor. Să exclami câteva cuvinte, să îndeplineşti un simplu ritual îi putea adesea salva de la moarte. Dar limba refuza să spună formula idolatră, iar mâna se încăpăţâna să nu aducă jertfa zeilor.

Învăţătura creştină a găsit în ei mult mai mult decât un răspuns mintal.

Christos însuşi nu era pentru ei o idee, un gând, ci o persoană reală, vie. Viaţa lui Isus pe pământ era pentru ei un adevăr viu. Ei o acceptau ca pe un exemplu demn de urmat pentru fiecare din ei.

Bunătatea Lui, smerenia, răbdarea şi umilinţa Lui erau demne de urmat. Ei nu-L separau pe Christos de viaţa reală. Ei ştiau căci credinţa unui om consta atât în fapt cât şi în sentimente şi n-au învăţat să separe experienţa de creştinismul practic.

Pentru ei moartea lui Christos era un eveniment unic, faţă de care celelalte erau mai puţin importante. Că El a murit pentru fiecare păcat al firii oamenilor, nimeni nu înţelegea mai bine ca ei.

Că El a înviat şi este glorificat la dreapta Tatălui, că toată puterea l s-a dat în cer şi pe pământ, era pentru ei o realitate divină. Printre ei erau mulţi care au fost atârnaţi pe cruce sau au fost arşi de vii pentru Dumnezeul lor. Ei priveau la cruce şi-l urmau pe Christos purtând dispreţul lumii. Crucea şi dispreţul nu erau figurative, simbolice. Mărturii stau aceste labirinturi întunecoase, locuri potrivite doar pentru morţi, care s-au deschis să-i adăpostească. Mărturie stau aceste nume de martiri, aceste cuvinte de triumf. Pereţii au purtat de-a lungul anilor cuvintele durerii, ale plângerii şi ale sentimentelor contradictorii de care au fost animaţi timp de secole cei alungaţi în catacombe.

Ei au adus în subteran povestea lor amară pentru a fi restituită viitorului şi au dat contur sentimente lor şi faptelor celor închişi aici. Umili martori ai adevărului, săraci, dispreţuiţi, uitaţi, în zadar era strigătul lor de ajutor îndreptat spre oameni. Ei erau înăbuşiţi în sânge, în masacre şi în focul sacrificiilor! Dacă oamenii, ca şi ei, au răspuns strigătului lor

de disperare cu torturi şi mai grele, aceste ziduri s-au dovedit a fi mai miloase; ele au auzit suspinele lor, ele i-au cuprins în braţele lor de piatră şi astfel strigătele suferinţelor îndurate aici au fost păstrate şi ascunse în stâncă pentru totdeauna.

Convertirea lui Marcellus la creştinism a fost bruscă. Asemenea treceri de la minciună la adevăr erau destul de frecvente. El a încercat cele mai înalte forme ale superstiţiilor şi filozofiilor păgâne, dar nu le-a găsit puternice şi când creştinismul a apărut în faţa sa, el a aflat tot ceea ce dorea.

Creştinismul avea exact ceea ce era necesar sufletului său şi putea să umple inima lui cu bogăţie de pace. Şi dacă trecerea a fost rapidă ea a fost cu toate acestea completă. Deschizându-i-se ochii şi văzând lumina Soarelui Neprihănirii, el nu-i mai putea închide acum. Lucrarea de înnoire a fost completă şi el a văzut cu bucurie suferinţele persecuţiei. Convertiri ca acestea au marcat primele propovăduiri de Evanghelizare. Pe tot întinsul lumii păgâne au fost nenumărate suflete care au simţit ca Marcellus şi au trecut prin aceeaşi experienţă. Era nevoie doar de propovăduirea Adevărului însoţită de puterea Duhului Sfânt, pentru a deschide ochii lor şi să-i aducă la lumină.

Combinată cu influenţa divină asupra raţiunii umane a dat naştere acestei rapide răspândiri a creştinismului. Trăind, lucrând şi conversând cu noii săi fraţi, Marcellus a început curând să pătrundă în speranţele lor, temeiurile, temerile şi bucuriile lor.

Credinţa şi încrederea lor au pătruns şi în inima lui şi toate minunatele făgăduinţe susţineau şi au devenit consolarea sufletului său. Binecuvântatul Cuvânt al Vieţii, devenit obiectul studiului şi plăcerii sale şi toate învăţăturile, au găsit în el un ucenic conştiincios.

Întâlnirile pentru rugăciune şi laudă erau frecvente în catacombe. Nelegaţi de ocupaţiile obişnuite ale lumii, ei s-au dat cu totul unor alte ţeluri mai înalte. Lipsiţi de necesitatea de a face eforturi săşi susţină trupul, ei s-au îndreptat cu putere spre întărirea sufletului. Ei au câştigat ce au căutat. Lumea, cu grijile ei, îşi pierduse puterea asupra lor. Cerul era mai aproape, gândurile lor şi limbajul lor erau cele ale împărăţiei. Le plăcea să vorbească despre bucuria ce-i aştepta pe cei ce rămâneau credincioşi până la moarte. Mai presus de toate ei aşteptau zi de zi acel sunet de trompetă care să învie morţii, care va transforma pe cei vii şi-i va strânge pe cei curăţiţi în sângele Lui la locul de întâlnire în văzduh; şi pe scaunul de judecată Christos va răsplăti pe cei ce au slujit cu credincioşie.

(1 Tesaloniceni 4:13-18; Filipeni 3:20-21)

Astfel, pentru Marcellus, aceste pasaje subterane nu erau locul celor morţi, ci pline de fiinţe vii.

Suferinzi, palizi, apăsaţi, ei au găsit aici, în întuneric, o soartă mai bună decât i-ar fi aşteptat deasupra. Lumea adevărului şi a virtuţii, alungate de aerul de deasupra, ardea din nou cu strălucire mai pură în mijlocul obscurităţii subterane.

Saluturile tandre, de afecţiune, de prietenie, de înfrăţire şi de dragoste ţâşneau printre cei alungaţi. Aici, lacrimile de durere se amestecau cu sângele martirilor şi mâna afecţiunii acoperea cu slaba ei putere pe cei din giulgiu. Aici, în aceste grote, sufletul eroic se ridica deasupra tristeţii.

Speranţa şi credinţa rămâneau triumfătoare şi îndreptate spre lumina strălucitorului Luceafăr, iar vocile rugăciunilor înfrăţite se ridicau cu putere de pe buzele celor întristaţi.

Capitolul IX - Persecuţia

"CĂCI A VEŢI NEVOIE DE RĂBDARE, CA DUPĂ CE AŢI ÎMPLINIT VOIA LUI DUMNEZEU, SĂ PUTEŢI CĂPĂTA CE V-A FOST FĂGĂDUIT"

Persecuţia bântuia cu şi mai mare furie, în cele câteva săptămâni care trecuseră de când Marcellus trăia acolo mulţi se refugiaseră în catacombe. Niciodată numărul celor refugiaţi acolo nu fusese aşa de mare. Nu se făcea nici o deosebire de clasa socială. Cei mai umili, ca şi cei mai învăţaţi şi avuţi erau foarte repede daţi morţii.

Până la o vreme comunicaţiile cu oraşul erau bune, creştinii de deasupra nu-i uitau pe cei de dedesubt. Provizii şi ajutoare de tot felul erau aduse cu grabă. Dar acum cei ce asigurau provizii şi ajutoare erau forţaţi ca şi ei să devină părtaşi suferinţelor din catacombe.

Totuşi, situaţia lor nu era disperată. Erau mulţi în Roma care-i ajutau, deşi ei nu erau creştini. Expediţiile în oraş aveau acum un mai mare grad de periculozitate şi numai cei mai curajoşi se mai aventurau. Ei nu ţineau cont de pericolul de moarte ce-i însoţea. Acestei misiuni s-a dedicat Marcellus, bucuros că putea fi de folos fraţilor săi. Curajul şi aptitudinile sale, aduse la un înalt nivel de meseria sa, îl făceau capabil să îndeplinească cu succes misiunile.

Foarte mulţi erau ucişi zi de zi. Trupurile lor erau căutate şi apoi

aduse de creştini în catacombe pentru a fi îngropate. Aceasta nu era prea greu de îndeplinit, pentru că scutea autorităţile de grija arderii sau îngropării morţilor, într-o zi au aflat că doi creştini au fost prinşi şi ucişi în oraş. Marcellus şi un alt creştin au pornit să găsească trupurile. Polio porni cu ei să ajute în caz de nevoie. Porniră spre seară, iar când intrară în oraş, luna răsărea peste capitală. S-au apropiat pe străzi lăturalnice de Coliseum, locul în care mulţi din fraţii lor au fost martirizaţi.

Paznicii care-i cunoşteau au înţeles misiunea lor şi i-au condus lângă arenă. Aici zăceau o mulţime de cadavre ale celor ce fuseseră omorâţi în acea zi. Arătau groaznic; unele nici nu mai arătau ca corpuri de oameni. După o lungă căutare i-au găsit pe cei doi care-i căutau. Trupurile lor au fost băgate în nişte saci rnari şi pregătite de dus în catacombe.

Marcellus privi arena şi gândi: "Cât ,timp va trece până voi fi adus şi eu aici ca să-mi dau viaţa pentru Mântuitorul meu? Când va veni clipa voi fi eu credincios? O! Isuse în ora aceea dă-mi putere!"

Luna nu suise atât de mult ca să lumineze interiorul arenei, înăuntru era întuneric şi respingător. Căutările le făcuseră cu nişte torţe obţinute de la paznici. La un moment dat, Marcellus auzi o voce adâncă venind din celulele de dedesubt. Cuvintele clare se ridicau în noapte peste strigătele vulgare ale paznicilor:

"Acum a venit mântuirea şi puterea şi împărăţia Dumnezeului nostru şi stăpânirea Christosului Lui. Pentru că pârâşul fraţilor noştri care îi pâra zi şi noapte dinaintea Lui Dumnezeu a fost aruncat jos.

Ei l-au biruit prin sângele Mielului şi prin Cuvântul mărturisirii lor şi n-au iubit viaţa chiar până la moarte".

— Cine e?, întrebă Marcellus.

— E fratele Cinna. Durerea l-a înnebunit. Singurul fiu a fost ars pe rug la începutul persecuţiei şi de atunci umblă prin oraş strigând apropierea judecăţii. Până acum l-au lăsat liber dar, iată, văd că l-au închis.

— Este prizonier aici?

— Da!

Din nou vocea lui Cinna se ridică puternică şi ameninţătoare.

"Până când Stăpâne, Tu, care eşti Sfânt şi Adevărat, zăboveşti să judeci şi să răzbuni sângele nostru asupra locuitorilor pământului?"

— E acelaşi pe care l-am auzit în Capitoliu?

— Da. A fost în tot oraşul şi chiar în palat s-a auzit strigătul lui.

— Să mergem!

Au luat sacii şi au pornit. De la distanţă se mai auzea vocea lui Cinna.

"Babilonul cel mare a căzut, a căzut, a ajuns un local al dracilor, o închisoare a oricărui duh necurat, o închisoare a oricărei păsări urâte şi necurate. Ieşiţi din mijlocul ei poporul Meu!"

Nici unul din ei nu a vorbit până nu au ajuns la o oarecare distanţă de Coliseum.

— Mi-a fost teamă că ne vor prinde înăuntru, zise Marcellus.

— Normal, orice toană a unui paznic putea să ne fie fatală. Dar noi trebuie să fim pregătiţi pentru astfel de cazuri, în vremuri ca acestea trebuie să fim gata să înfruntăm moartea în orice clipă.

— Da, zise Marcellus, Domnul ne-a spus: „În lume veţi avea necazuri".

— Dar a mai zis: „Îndrăzniţi, căci Eu am biruit lumea".

"Unde sunt Eu veţi fi şi voi". "Prin El suntem mai mult decât biruitori asupra morţii. Suferinţele de acum nu sunt vrednice de comparat cu slava ce ni se va arăta".

Astfel, ei se îmbărbătau cu promisiunile Cuvântului Vieţii, care în toate timpurile şi în orice ocazii poate da mângâieri cereşti. Ducând poverile, ei au ajuns la destinaţie întregi şi nevătămaţi, mulţumind Domnului că i-a păzit.

După câteva zile Marcellus a plecat în oraş după provizii neînsoţit de nimeni. S-a dus la casa unor prieteni, într-o mahala de lângă Via Appia. După ce a luat merinde a cerut câteva informaţii.

— Veşti proaste pentru voi. Un ofiţer pretorian a fost convertit la creştinism şi împăratul este turbat de furie. A numit alt ofiţer şi l-a trimis după creştini, în fiecare zi sunt prinşi câţiva. Nici un om nu e prea sărac ca să fie luat la ochi în aceste zile.

— Şi cum îl cheamă pe noul ofiţer?

— Lucullus.

— Lucullus! strigă Marcellus, ce ciudat!

— Se spune că este un om foarte abil şi energic.

— Am auzit de el. Acesta este într-adevăr o veste rea pentru creştinism.

— Convertirea ofiţerului pretorian a mărit mult furia împăratului. S-a pus un premiu pe capul lui. Dacă-l vezi din întâmplare, spune-i ca să ştie ce-l aşteaptă prietene, se spune că este în catacombe.

— Acolo trebuie să fie; nu există loc mai sigur.

— Sunt timpuri grele. Trebuie să fiţi precauţi.

— Nu ne pot ucide decât o singură dată, zise Marcellus.

— Atunci voi creştinii aveţi o tărie grozavă. Vă admir curajul. Ce vă face să nesocotiţi moartea?

— Răscumpărătorul nostru a murit pentru noi. Şi noi suntem gata să murim pentru El. El a murit pentru poporul Său şi noi suntem gata să-L urmăm murind pentru fraţii noştri.

— Sunteţi nişte oameni minunaţi, zise omul ridicându-şi mâinile.

Marcellus îşi luă rămas bun şi se depărta cu merindele în spate. Ştirile auzite îi umpleau gândurile. "Lucullus mi-a luat locul. Mă întreb dacă a făcut-o din ură pentru mine. Se gândeşte el la mine ca la prietenul său Marcellus sau ca la un creştin oarecare? Voi afla destul de curând. Va fi, desigur, ciudat să cad în mâinile lui; şi totuşi dacă voi fi prins, atunci el va fi acela ce o va face. El îşi face datoria de soldat, de ce să mă mir? Dacă a fost numit nu poate face altceva decât să se supună. Ca soldat, el mă tratează ca pe un duşman al statului. Poate îi e milă sau mă iubeşte în inima lui, totuşi nu se poate sustrage datoriei. Dacă s-a pus un preţ pe capul meu ei îşi vor dubla eforturile ca să mă prindă. Cred că ceasul meu se apropie!".

Cu aceste gânduri cobora Via Appia. Atât era de absorbit de ele încât n-a observat mulţimea bulucită ia colţul unei străzi decât atunci când s-a găsit în mijlocul ei.

— Stai prietene, strigă o voce vulgară, nu te grăbi! Cine eşti şi unde te duci?

— La o parte, strigă Marcellus cu tonul unuia ce era obişnuit să comande oamenilor.

Mulţimea a fost surprinsă de autoritatea şi de hotărârea lui, dar cel ce strigase din mulţime primul a arătat mai mult curaj.

— Spune-ne cine eşti, altfel nu vei trece!!

— Cetăţeni, la o parte! strigă Marcellus, nu mă recunoaşteţi? Sunt din garda pretoriană.

La acest nume, mulţimea se dădu speriată înapoi şi-l lăsă să treacă. Dar abia făcu câţiva paşi că o altă voce exclamă:

— Prindeţi-l! E creştinul Marcellus.

Un strigăt ţâşni din mulţime. Marcellus nu avea nevoie de alt avertisment. Aruncând sacul cu merinde, porni în fugă pe o stradă ce ducea la Tibru. Mulţimea porni în urmărire. Era o cursă a vieţii sau a

morţii. Dar, antrenamentul lui Marcellus îşi spunea cuvântul, distanţa dintre el şi urmăritori mărindu-se continuu. Ajuns la Tibru, sări în el şi înotă spre celălalt mal. Urmăritorii ajunseră la malul râului, dar nu porniră mai departe.

Capitolul X - Arestarea
"ÎNCERCAREA CREDINŢEI VOASTRE LUCREAZĂ RĂBDARE"

Honorius stătea în capelă împreună cu alţi doi şi Cecilia.

Lumina slabă a unui opaiţ abia lumina încăperea. Erau tăcuţi şi abătuţi. O tristeţe mai adâncă decât de obicei îi apăsa.

Se auzi un zgomot de paşi şi Marcellus intra. Cei ce şedeau în jurul lui Honorius se ridicară cu strigăte de bucurie.

— Unde este Polio?, striga Cecilia.

— Nu l-am văzut, răspunse Marcellus.

— Nu l-a văzut!, zise Cecilia şi căzu înapoi pe locul ei.

— De ce? A întârziat mult?

— Trebuia să se întoarcă de vreo şase ceasuri şi sunt groaznic de îngrijorată.

— O, nu-i nici un pericol, zise Marcellus cu blândeţe. Ştie el ce face. Marcellus încerca să o întărească, dar ochii îi trădau cuvintele.

— Ce-ai întâmpinat, de ai întârziat, Marcellus? începusem să ne pierdem nădejdea de a te mai revedea.

— Am fost oprit la Via Appia. Am aruncat sacul cu provizii şi am fugit spre Tibru. L-am traversat şi am ajuns aici pe un drum ocolit.

— Ai scăpat ca prin urechile acului. S-a pus un premiu pe capul tău.

— Aţi şi aflat?

— Şi mai mult, şi-au dublat eforturile ca să ne prindă. Trebuie să ne bizuim şi mai mult pe cel ce ne poate salva.

— Îi putem ocoli Încă, zise Marcellus optimist.

— Ei păzesc intrările principale, răspunse Honorius.

— Putem săpa altele. Deschiderile sunt foarte numeroase.

— Au oferit recompense pentru prinderea fraţilor mai cunoscuţi.

— Vom veghea asupra lor mai cu atenţie decât înainte.

— Mijloacele noastre de trai s-au redus aproape complet.

— Dar sunt aici multe inimi viteze şi credincioase. Cui îi e frică să-şi rişte viaţa acum? Vom înceta să aducem provizii cât timp vom trăi

în catacombe. Dacă acţiunile reuşesc, aducem ajutor fraţilor noştri, dacă murim, primim coroana de martiri.

— Ai dreptate Marcellus. Credinţa ta mă face să mă ruşinez de frica mea. Cum ar putea cei ce trăiesc în catacombe să se teamă de moarte? E doar o clipă de durere care va trece. Dar azi am auzit multe veşti rele ce ne-au întristat inima. Vai, vai, cât este de împrăştiat poporul! Dar cu câteva luni în urmă erau cincizeci de adunări creştine în oraş, unde Lumina Adevărului strălucea şi glasul rugăciunilor şi al laudelor se ridicau la Cel Prea înalt. Acum sunt dezmembrate, poporul răspândit şi alungat de la faţa oamenilor.

Se opri, copleşit de emoţie şi apoi cu vocea joasă, dar plină, rosti cuvintele Psalmului 80:

"Doamne, Dumnezeul oştirilor, Până când te vei mânia, cu toată rugăciunea poporului Tău?

Îi hrăneşti cu o pâine de lacrimi, şi-i adapi cu lacrimi din plin.

Ne faci să fim pricina de ceartă pentru vecinii noştri, şi vrăjmaşii noştri râd de noi între ei.

Ridică-ne, Dumnezeul oştirilor!

Fă să strălucească Faţa Ta şi vom fi scăpaţi!

Tu ai adus o vie din Egipt, ai izgonit neamuri şi ai sădit-o. Ai făcut loc înaintea ei şi ea a dat rădăcini Şi a umplut ţara. Munţii erau acoperiţi de umbra ei şi ramurile ei erau ca nişte cedri ai Lui Dumnezeu.

Îşi întindea mlădiţele până la mare şi lăstarii până la Râu.

Pentru ce l-ai rupt gardul acum, de-o jertfesc toţi trecătorii. O râmă mistreţul din pădure şi o mănâncă fiarele câmpului.

Dumnezeul oştirilor, întoarce-Te iarăşi!

Priveşte din cer şi vezi! Cercetează via aceasta!

Ocroteşte ce a sădit dreapta Ta şi pe fiul pe care Ţi l-ai ales!... Ea este arsă de foc, este tăiată! De mustrarea Feţei Tale, ei pier!"

— Eşti trist Honorius, zise Marcellus. Suferinţele noastre cresc, este adevărat; dar noi putem fi mai mult decât învingători prin Cel care ne-a iubit. Ce ne spune El?

"Celui ce va birui, îi voi da să mănânce din pomul vieţii, care este în Raiul lui Dumnezeu."

"Fii credincios până la moarte, şi-ţi voi da cununa vieţii. Cel ce va birui, nu va fi vătămat de a doua moarte."

"Celui ce va birui, îi voi da să mănânce din mana ascunsă, şi-i voi da o piatră albă şi pe această piatră este scris un nume nou, pe care

nimeni să nu-l ştie, decât acela care-l primeşte."

"Celui ce va birui şi va păzi lucrările Mele până la sfârşit, îi voi da stăpânire peste neamuri... şi-i voi da luceafărul de dimineaţă."

"Cel ce va birui, va fi îmbrăcat în haine albe. Nu-i voi şterge numele din cartea vieţii şi voi mărturisi numele lui înaintea Tatălui Meu şi înaintea îngerilor Lui."

"Celui ce va birui, îi voi da să şadă cu Mine pe scaunul Meu de domnie, după cum şi eu am biruit şi-am stat cu Tatăl Meu pe scaunul Lui de domnie."

Pe măsură ce vorbea, Marcellus devenea mai ferm, ochii îi străluceau şi faţa îi era luminată de entuziasm. Emoţia sa s-a transmis prietenilor săi, făcându-i să uite de tristeţile vieţii.

— Mi-ai alungat mâhnirea cu cuvintele acestea Marcellus, spuse Honorius. Să ne ridicăm deasupra greutăţilor vieţii. Haideţi fraţilor, lăsaţi grijile voastre. Cel mai tânăr născut în împărăţia Lui Dumnezeu a făcut credinţa noastră de ruşine.

Să privim spre fericirea ce ne stă înainte: "Ştim în adevăr că, dacă se desface casa pământească a cortului nostru trupesc, avem o clădire în cer de la Dumnezeu, o casă care nu este făcută de mână, ci este veşnică." Moartea dă târcoale, duşmanii ne-au înconjurat şi cerul se strânge tot mai mult.

Să murim, dar ca nişte creştini.

— De ce aceste prevestiri negre? zise Marcellus. Este moartea mai aproape decât a fost înainte?

— Nu suntem noi în siguranţă în catacombe?

— Tu nu ai aflat încă ce s-a întâmplat?

— Ce anume?

— Moartea lui Chrysippus.

— Chrysippus! Mort! O, nu! Cum? Unde?

— Soldaţii împăratului au fost conduşi de cineva care ştia drumul. Au ajuns până în încăperea unde se ţinea serviciul divin.

Fraţii au dat alarma şi au fugit. Dar bătrânul Chrysippus, fie datorită vârstei înaintate, fie dorinţei de a suferi martirajul, a refuzat să fugă. A îngenuncheat şi a început să se roage.

Doi ucenici credincioşi au rămas cu el. Soldaţii au năvălit în încăpere când Chrysippus era în genunchi şi i-au zburat creierii. A murit de la prima lovitură, iar cei doi ucenici au fost ucişi lângă el.

— Au plecat să se alăture armatei martirilor. Au fost credincioşi

până la moarte şi vor primi cununa vieţii, zise Marcellus.

Deodată se auzi un tumult de glasuri. Instantaneu, fiecare a sărit în picioare.

— Soldaţii! au strigat cu toţii.

Dar nu, nu erau soldaţii. Era un creştin cu veşti de afară. Palid, tremurând tot, căci la podea îşi frânsese mâinile şi striga de parcă ar fi avut dureri de moarte.

— Polio!, abia putu să îngâne mesagerul.

— Ce-i cu el?, striga Marcellus.

— L-au prins, este închis!

La aceste cuvinte un ţipăt ţâşni din mijlocul adunării. Era Cecilia. În clipa următoare căzu la pământ, fără simţire.

Cei ce stăteau lângă ea au ridicat-o şi au condus-o în încăperea ei. După un tratament sumar, şi-a revenit, dar deşi simţurile şi raţiunea au revenit, părea că visează. Între timp mesagerul a prins putere şi a spus tot ce ştia.

— Polio era singur, plecat să afle veşti. Eram pe aceeaşi stradă, puţin în spatele lui. Am mers până am dat de-o mulţime de oameni. Spre surprinderea mea, Polio a fost oprit şi interogat. N-am auzit ce l-au întrebat, dar am văzut gesturile lor ameninţătoare, iar mai târziu l-au prins de mâini. Nu puteam face nimic. Am stat la o oarecare distanţă şi-am urmărit. După un timp a trecut o patrulă a gărzii pretoriene. L-au dat pe Polio pe mâna lor şi aceştia l-au luat cu ei.

— Pretorieni? Ştii cumva cine era căpitanul patrulei?, întrebă Marcellus.

— Da!, era Lucullus.

--- Ei bine, zise Marcellus şi apoi începu să se gândească la un plan de salvare.

Capitolul XI - Oferta

"NU ESTE DRAGOSTEA MAI MARE, DECÂT SĂ-ŞI DEA CINEVA VIAŢA PENTRU PRIETENII SĂI"

Peste tabăra pretoriană căzuse seara. Lucullus stătea la masă în camera lui. O bătaie în uşă îi întrerupse firul gândurilor. Deschise şi un om apăru înveăluit în manta. Descoperindu-se, stătu în faţa lui Marcellus.

— Marcellus!, striga el repezindu-se şi cuprinzându-l în braţe.

Dragă prietene, cărei fericite împrejurări datorez această întâlnire? Chiar mă gândeam la tine şi mă întrebam dacă te voi mai vedea vreodată.

— Mă tem că întâlnirile noastre, nu vor fi prea dese, zise Marcellus cu tristeţe. Cea de acum am făcut-o cu riscul propriei mele vieţi.

— Adevărat, eşti urmărit şi s-a pus un premiu pe capul tău. Dar acum eşti aici, întreg şi în siguranţă, ca în vremurile bune. Oh, Marcellus, de ce n-ai mai veni iarăşi?

— Nu-mi pot schimba caracterul, nici să distrug ceea ce este făcut. Mai mult Lucullus, deşi soarta mea ţi-ar părea nenorocită, să ştii că n-am fost niciodată mai fericit.

— Fericit!, strigă celălalt cu surprindere.

— Da, Lucullus, deşi sunt prigonit, nu sunt părăsit; deşi în grea cumpănă, nu sunt deznădăjduit.

— Persecuţia împăratului nu-i o treabă uşoară.

— O ştiu foarte bine. Văd pe fraţii mei căzând în fiecare zi, din cauza ei. Pe zi ce trece, cercul care mă înconjoară devine mai strâns. Prietenii mă părăsesc şi nu mai apar. Tovarăşii pleacă în oraş, dar când se întorc sunt aduşi morţi, ca să fie îngropaţi în mormintele lor.

— Şi totuşi poţi spune că eşti fericit?

— Da, Lucullus, am pacea despre care lumea nu ştie nimic; o pace care vine de sus şi care întrece orice înţelegere.

— Ştiu Marcellus, că eşti prea curajos, ca să te temi de moarte, dar n-am ştiut niciodată că eşti în stare să suporţi cu răbdare ceea ce ţi se întâmplă acum. Curajul tău e supraomenesc sau mai degrabă, este curajul unui nebun.

— Totul vine de sus, Lucullus. Domnul meu, Isus Christos, înseamnă mai mult pentru mine decât toate bogăţiile şi cinstea acestei lumi. De mult, eram incapabil să simt aceste lucruri, dar acum, acestea au trecut şi toate lucrurile s-au făcut noi.

Susţinut de această nouă putere, pot îndura tot ceea ce mi se întâmplă. Nu aştept altceva decât suferinţa în viaţă şi ştiu că voi muri în chinuri; şi totuşi gândul nu poate trece peste credinţa care este în mine.

— Mă doare să te văd aşa de hotărât, zise Lucullus. Dacă aş vedea cel mai mic semn de nehotărâre în tine, aş spera ca timpul să-ţi modifice sentimentele. Dar îmi pari fixat fără putinţă de clintire în acest blestem.

— Să-mi ajute Dumnezeu să rămân neclintit până la sfârşit!, răspunse Marcellus, cu ardoare. Dar nu despre sentimentele mele am

venit să-ţi vorbesc. Am venit să-ţi cer sprijinul şi ajutorul.

Mi-ai promis odată că-mi vei fi de folos, dacă voi avea nevoie. Acum este timpul.

— Tot ceea ce îmi stă în putinţă, este acum al tău, Marcellus. Spune-mi ce vrei.

— Ai un prizonier.

— Da, am mai mulţi.

— Acesta este un copil.

— Mi se pare că oamenii mei au arestat un băiat cu puţin timp în urmă.

— Acest băiat este fără importanţă ca să sufere arestul. El este în puterea ta. Am venit să-ţi cer, să te implor să-l eliberezi.

— Vai, Marcellus, îţi dai seama ce-mi ceri? Ai uitat disciplina armatei romane, sau jurământul militar? Ştii că dacă aş face aceasta, aş viola legământul şi aş fi un trădător? Dacă mi-ai cere să mă omor aş face-o mai degrabă, decât să fac ceea ce-mi ceri.

— N-am uitat legământul militar, nici disciplina armatei. M-am gândit că acest puşti, mai degrabă copil, nu poate fi socotit ca prizonier. Ordinul împăratului se extinde şi asupra copiilor?

— Împăratul nu face distincţie între vârste. N-ai văzut copii la fel de tineri ca acest puşti, daţi morţii în Coliseum?

— O, vai, am văzut, zise Marcellus şi gândurile sale se întoarseră la acele tinere fete al căror cântec au lovit atât de dureros şi totuşi atât de plăcut inimii lui. Acest copil trebuie să sufere?

— Da, zise Lucullus, sau abjură de la creştinism.

— Și aceasta nu se va întâmpla niciodată!

— Atunci îşi va merita soarta. Legea spune aceasta, nu eu. Eu nu sunt decât instrumentul ei. Nu mă acuza Marcellus.

— Nu te condamn. Ştiu cât eşti legat de regulament. Dacă deţii postul trebuie să-ţi îndeplineşti sarcinile. Totuşi, îţi fac o propunere. Renunţarea la un prizonier este ilegală, dar schimbul este permis.

— Da.

— Dacă ţi-aş spune de un prizonier mult mai important decât acest băiat, ai admite schimbul?

Dar voi n-aţi luat nici un prizonier dintre ai noştri.

— Nu, dar noi avem libertatea de a alege. Şi sunt destui printre noi, pe capetele cărora împăratul a pus recompense mari. Pentru capturarea acestora, s-ar da şi o sută de puşti ca acesta.

— Este obiceiul printre creştini să se trădeze unii pe alţii? întrebă Lucullus surprins.

— Nu, ci câteodată un creştin va oferi viaţa sa, pentru a salva viaţa altuia.

— Imposibil!

— Exact acest lucru îţi propun.

— Pe cine îmi oferi, pentru acest băiat?

— Pe mine.

La această afirmaţie, Lucullus dădu înapoi speriat.

— Tu!, strigă el.

— Da, eu însumi.

— Tu glumeşti, e cu neputinţă.

— Sunt foarte serios. Pentru aceasta m-am expus venind până aici. Îţi voi explica şi de unde vine interesul meu pentru acest băiat. Tânărul Polio este ultimul vlăstar al unei vechi familii romane. Este singurul fiu al mamei sale. Tatăl a murit într-o bătălie. Fac parte din neamul Servililor.

— Servilii! Mama nu-i cumva Cecilia?

— Da. Ea s-a refugiat în catacombe. Toată viaţa şi dragostea ei este întrupată în acest băiat, în fiecare zi îl lasă să iasă în oraş, o aventură teribilă, ea trece prin suferinţe de nedescris în lipsa lui. Deşi îi este groază să-l lase în oraş, nu-l poate ţine tot timpul în subteran, pentru că aerul este nesănătos pentru un copil. Pe acest băiat îl ai tu prizonier. Mama lui a aflat şi acum se zbate între viaţă şi moarte. Dacă-l omori pe el, o omori şi pe ea şi odată cu ea, unul din sufletele cele mai pure şi nobile din Roma. Pentru aceste motive am venit să-ţi ofer acest schimb. Cine sunt eu?

Sunt singur pe lume. Nici un suflet nu este legat de mine, nici pentru prezent, nici pentru viitor. Nu mă tem de moarte. Ea poate veni acum s-au mai târziu, dar prefer să-mi dau viaţa ca răscumpărare pentru un prieten, decât să mor fără folos. De-aceea, te implor Lucullus, pentru legătura sacră a prieteniei care ne leagă, pentru bunătatea, pentru promisiunea pe care mi-ai făcut-o, primeşte viaţa mea, în schimbul vieţii lui.

Lucullus sări în picioare şi străbătu camera plin de agitaţie.

— De ce, Marcellus, mă supui unei încercări atât de grele? strigă el.

— Propunerea mea e uşor de primit.

— Uiţi că viaţa ta îmi este preţioasă.

— Dar gândeşte-te la acest băiat.

— Îl deplâng din adâncul inimii. Dar crezi că pot primi viaţa ta în schimb?

— Pentru mine schimbul este ca şi făcut, eu oricum voi fi prins mai devreme sau mai târziu. Te rog primeşte-o cât mai este de folos.

— Tu nu vei muri, atât timp cât eu o voi evita. Viaţa ta nu e ceva de nimic. Pe zeii nemuritori, îţi stă mult timp înainte, până ce vei apare în arenă.

— Nimeni nu mă poate salva, odată ce sunt prins, oricât ai încerca. Ce-ai putea face să salvezi pe cineva pe care a căzut mâna împăratului.

— Pot face multe avertizându-l. Tu nu ştii câte se pot face. Dar chiar dacă n-aş putea face nimic tot n-aş asculta propunerea ta.

— Dacă mă voi duce la împărat, el mi-ar asculta cererea.

— Te-ar lua prizonier şi v-ar da pe amândoi morţii.

— Aş putea trimite un mesager.

— Mesajul tău n-ar ajunge niciodată la el; sau dacă va ajunge va fi prea târziu.

— Atunci, nu-i nici o speranţă?

— Nici una.

— Şi tu refuzi să-mi satisfaci dorinţa?

— Vai, Marcellus, cum poţi să gândeşti că aş putea să mă fac vinovat de moartea unui prieten? N-ai deloc milă de mine. Iartă-mă dacă refuz o astfel de propunere iraţională.

— Facă-se voia Domnului, zise Marcellus. Trebuie să plec. O, Doamne, cum pot duce cu mine mesajul disperării?

Cei doi prieteni se îmbrăţişară în tăcere şi Marcellus se îndepărtă, lăsându-l pe Lucullus copleşit de uimire la propunerea lui.

Marcellus s-a întors în catacombe, iar fraţii care ştiau scopul ieşirii l-au primit cu bucuria frântă de durerea nereuşitei.

Cecilia era într-o stare gravă, pe jumătate conştientă la ceea ce se întâmpla în jurul ei.

Din când în când, în mintea ei se derulau imagini ale vieţii fericite de dinainte. Dar viaţa petrecută în catacombe, alternanţa de speranţă şi teamă şi aerul apăsător al însăşi locului acela, i-au copleşit atât mintea cât şi fizicul

Natura ei firavă a fost zdruncinată sub furia vremurilor iar ultima

lovitură a completat căderea ei. Ea nu s-a putut sustrage efectelor ei.

Noaptea, fraţii au vegheat la căpătâiul ei. Cu trecerea timpului, febra creştea şi viaţa părea că o părăseşte încet dar sigur. De la coborârea în mormânt, nici măcar venirea fiului ei n-ar mai fi salvat-o.

Dar deşi gândurile pământeşti o părăsiseră, iar simţurile deveniseră tot mai slabe, dragostea ei puternică din ultimii ani îşi menţinuse puterea asupra ei. Buzele ei murmurau cuvintele sfinte, care i-au fost suport şi mângâiere. Numele băiatului ei scump îi revenea pe buze, deşi nu-şi dădea seama de pericolul în care era; dar era binecuvântatul nume al Lui Isus, care era murmurat cu adâncă pasiune.

Într-un târziu, veni sfârşitul. După o lungă perioadă de linişte a deschis ochii larg, o lumină i-a trecut peste faţă şi a scos un strigăt puternic:

— "Vino, Doamne Isuse!"

Cu acest strigăt viaţa a părăsit-o şi duhul neîntinat al Ceciliei s-a întors la Dumnezeul care i l-a dat.

Capitolul XII- Judecarea lui Polio
"TU Al SCOS LAUDE DIN GURA PRUNCILOR ŞI DIN GURA CELOR CE SUG"

Nu departe de palatul imperial se găsea o clădire cu o încăpere imensă. Podeaua era acoperită cu marmură, iar coloanele de porfir susţineau cupola boltită. La un capăt al încăperii se găsea un altar cu o statuie a unei zeităţi păgâne. La celălalt, se găseau magistraţii, aşezaţi pe scaune înalte, îmbrăcaţi cu robe lungi, în faţa lor, soldaţii păzeau un prizonier.

Acest prizonier era Polio. Faţa îi era palidă, dar ţinuta dreaptă şi hotărâtă. Ochii săi cuprindeau totul. Ştia sentinţa inevitabilă ce plana asupra lui. Şi totuşi nici o urmă de frică sau şovăire nu i se citea pe faţă. Ştia că singura legătură ce-l ţinea legat de pământ, fusese desfăcută. Dimineaţa, ştirea morţii mamei sale ajunsese până la el. Vestea i-a fost adusă de un om, care ştia că această vestea rea îl va întări Acest om era Marcellus. Prin bunătatea lui Lucullus ajunsese să-l vadă pe Folio. Raţionamentul i-a fost corect. Cât mama lui trăia, gândul la ea i-ar fi slăbit hotărârea; acum că ea murise, el era dornic să plece, în credinţa lui simplă, el era sigur că moartea fiului ar uni din nou pe mamă şi pe fiu. Cu aceste sentimente aştepta interogarea lui Polio.

— Cine eşti?

— Marcus Servilius Polio.

— Ce vârstă ai?

— Treisprezece ani.

La auzirea vârstei şi a numelui, un murmur de compasiune străbătu adunarea, pentru că era un nume binecunoscut în Roma.

— Eşti învinuit de crima de a fi creştin. Ce ai de spus?

— Nu sunt vinovat de nici o crimă, răspunse băiatul. Sunt creştin şi sunt bucuros că o pot declara în faţa oamenilor.

— E la fel ca toţi ceilalţi, spuse unul din judecători, toţi au aceeaşi formulă.

— Cunoşti natura crimei tale?

— Nu sunt vinovat de nici o crimă, zise Polio. Credinţa mea mă învaţă să mă tem de Dumnezeu şi să cinstesc pe împărat. M-am supus tuturor legilor şi deci nu sunt trădător.

— A fi creştin, înseamnă a fi trădător.

— Sunt creştin, dar nu trădător.

— Legea statului îţi interzice să fii creştin sub pedeapsa cu moartea. Dacă eşti creştin trebuie să mori.

— Sunt creştin, replică Polio cu fermitate.

— Atunci vei muri!

— Fie aşa.

— Băiete, ştii tu ce înseamnă să suferi moartea?

— Am văzut pe mulţi murind în ultimele luni. M-am aşteptat întotdeauna să fiu chinuit, să-mi dau viaţa pentru Domnul meu Isus.

— Băiete, eşti tânăr. Ne este milă de tine, de vârsta ta fragedă şi lipsită de experienţă. Ai fost amestecat destul de rău în această nebunie, încât eşti răspunzător pentru ea. Dar noi suntem binevoitori şi ţinem seama de circumstanţele arătate. Această religie cu care te mândreşti, este o nebunie. Tu crezi că un biet Evreu, care a murit acum două sute de ani, este un Dumnezeu. Poate fi ceva mai absurd ca aceasta?! Religia noastră este religia statului. Ea avea în ea însăşi destul ca să satisfacă pe tânăr şi bătrân, învăţat şi ignorant. Părăseşte superstiţiile tale nebuneşti, şi revino la mai înţeleaptă şi mai vechea religie.

— Nu pot.

— Eşti ultimul dintr-o nobilă familie. Statul recunoaşte meritele şi nobleţea Servillilor. Străbunii tăi au trăit în lux, bunăstare şi putere. Tu eşti doar un biet şi nenorocit prizonier. Fii înţelept, Polio. Gândeşte-te la

gloria înaintaşilor şi dă la o parte obstacolele ce te ţin departe de faima ta.

— Nu pot.

— Ai trăit într-o mizerabilă condiţie. Cel mai nenorocit cerşetor din Roma, o duce mai bine ca tine. El îşi obţine hrana cu mai puţină muncă şi umilinţă. Acoperişul său e la lumina zilei. Mai presus de toate el este în siguranţă. Viaţa îi aparţine. El n-are de ce să se teamă de justiţia romană, dar tu eşti nevoit să înduri o existenţă mizeră; de nevoi, pericole şi întuneric. Ce ţi-a dat lăudăroasa ta religie? Ce a făcut acest Evreu pentru tine? Nimic; mai rău decât nimic, întoarce-te de la acest înşelător. Bunăstarea şi confortul, prieteni, onoarea statului şi favorurile împăratului vor fi ale tale.

— Nu pot.

— Tatăl tău a fost un supus loial şi un brav soldat. A murit într-o bătălie, pentru ţara lui, pe când tu erai un copil, lăsându-te să moşteneşti onorurile sale şi să fii un suport de nădejde pentru casa lui. Nici prin gând nu i-a trecut că vei apuca pe căi greşite. Mama ta, cu mintea slăbită de durere, a cedat învăţăturii nefaste, grăbind distrugerea sa. Dacă ar fi trăit tatăl tău, ai fi acum speranţa acestei familii nobile; şi tu şi mama ta aţi fi urmat acestei religii a străbunilor. Apreciezi tu memoria tatălui tău? N-are ea putere asupra datoriilor filiale? Nu crezi că este păcat să dezonorezi mândrul nume pe care-l porţi şi să arunci o pată atât de murdară pe renumele neîntinat ce a ajuns până la tine? Alungă această iluzie care te orbeşte. Pe memoria tatălui tău, pe onoarea familiei tale, întoarce-te din acest hăţiş.

— Nu le produc nici o dezonoare. Credinţa mea este curată şi sfântă. Pot muri, dar nu pot înşela pe Salvatorul meu Isus.

— Cred că vezi cât suntem de îngăduitori cu tine. Numele şi vârsta ta fragedă ne îndeamnă la milă. Dacă ai fi un prizonier oarecare, te-am pune să alegi între abjurare şi moarte. Dar noi vrem să te facem să gândeşti, pentru că nu dorim să vedem o familie nobilă distrusă prin ignoranţă sau încăpăţânarea unui moştenitor degenerat.

— Vă mulţumesc pentru atenţia dumneavoastră, n-au nici o greutate pe lângă dorinţele Domnului meu Isus.

— Băiat fără minte şi pripit! Mai este un alt argument care va fi mult mai puternic. Mânia împăratului este groaznică.

— Mai groaznică este însă mânia Mielului.

— Vorbeşti într-o limbă neînţeleasă. Ce este Mânia Mielului? Tu

nu-ţi dai seama ce-ţi stă în faţă?

— Tovarăşii şi prietenii mei au îndurat deja tot ce voi puteţi produce. Cred că voi avea şi eu aceeaşi tărie.

— Poţi îndura teroarea din arenă?

— Sper că am mai mult decât tărie în faţa morţii.

— Poţi tu înfrunta leii şi tigrii sălbatici ce se vor arunca atunci asupra ta?

— Cel în care mă încred, nu mă va părăsi la vreme de nevoie.

— Tu eşti încrezător?

— Cred în Cel ce m-a iubit şi S-a dat pe Sine însuşi pentru mine.

— Te-ai gândit să mori în flăcări? Eşti gata să suporţi flăcările pe rug?

— O, vai! Dacă voi fi nevoit să le suport, nu voi da înapoi. Oricât ar fi de greu, va avea un sfârşit şi voi fi pentru totdeauna cu Domnul meu Isus.

— Fanatismul şi superstiţia te-au copleşit cu totul. Tu nu ştii ce te aşteaptă. Este uşor să faci faţă ameninţărilor, să te aperi cu astfel de cuvinte şi să faci demonstraţii de curaj. Dar ce se va întâmpla când aceste lucruri îngrozitoare se vor apropia şi vor cădea asupra ta?

— Voi privi la El, pentru că ştiu că nu-i părăseşte pe ai Lui în ceasul încercării.

— Dar El, n-a făcut nimic pentru tine până acum!

— A făcut totul! Şi-a dat viaţa Lui, ca eu să trăiesc. Prin El eu am căpătat o viaţă mai bună decât aceasta pe care voi vreţi să mi-o luaţi.

— Acesta este doar un vis al vostru. Cum e posibil ca un biet Evreu să facă aşa ceva?

— El este plinătatea Dumnezeirii; Dumnezeu întrupat. El a suferit moartea în trup, ca noi să primim viaţa pentru suflet.

— Oare nimic nu-ţi poate deschide ochii? Nu-i de ajuns că nebunia ta ţi-a adus doar mizerie şi nenorocire? Trebuie să continui? Când vezi moartea aproape, nu vrei să te abaţi de la greşelile tale?

— El mi-a dat putere să biruiesc moartea; nu mă tem. Privesc moartea ca o trecere de la această viaţă plină de amărăciune la nemurirea plină de fericire. Dacă voi muri dat la fiare sau pe rug, este acelaşi lucru. El mă va susţine să rămân credincios; dar viaţa la care mă chemaţi voi, este mai groaznică decât o mie de morţi.

— Pentru ultima dată îţi dăm o şansă. Tânăr pripit, opreşte-te o clipă din nebunia ta. Uită o clipă sfaturile nebuneşti ale învăţătorilor tăi

fanatici. Gândeşte-te la tot ce ţi-am spus. Viaţa îţi stă înainte;

O viaţă plină de bucurii şi plăceri; o viaţă bogată în binecuvântări. Onoare, prieteni, bunăstare, putere sunt ale tale. Un nume nobil şi posesiunile familiei tale te aşteaptă. Sunt toate ale tale. Ca să le câştigi trebuie doar să jertfeşti pe altarul zeilor tăi străbuni. Aruncă această bobiţă pe altar. Este un act minor. Fă-1 repede. Salvează-te de la moarte.

Toţi ochii erau fixaţi pe Polio, urmărind reacţia lui la această ultimă ofertă. Uimirea a cuprins pe toţi cei prezenţi, văzându-l neclintit în hotărârea lui. Dar chiar şi acest ultim apel, n-a avut nici un efect. Palid dar hotărât, Polio a îndepărtat trădarea.

— Nu-mi voi trăda niciodată Salvatorul!

La aceste cuvinte s-a făcut un moment de linişte: Apoi şeful judecător a rostit următoarele;

— Ţi-ai pronunţat sentinţa singur. Luaţi-i, continuă el adresându-se soldaţilor.

Capitolul XIII - Moartea lui Polio
"FII CREDINCIOS PÂNĂ LA MOARTE, ŞI-ŢI VOI DA CUNUNA VIEŢII"

Sentinţa dată lui Polio a fost rapidă şi fermă, într-una din zilele următoare avea loc un spectacol la Coliseum, umplut până la refuz cu aceşti romani setoşi de sânge, acesta desfăşura scene pline de oroare ce au fost descrise mai înainte.

Gladiatorii s-au luptat şi s-au măcelărit iarăşi unii pe alţii. Din nou au avut loc acele scene mult dorite, în care sângele şi agonia abundau. Oamenii s-au luptat între ei sau cu fiare sălbatice. Din nou gladiatorul rănit a căutat cu disperare mila, dar a văzut doar semnul morţii, degetul mare îndreptat în jos, al spectatorilor nemiloşi Dorinţa de sânge a mulţimii nu putea fi satisfăcută de lupte în care adversarii erau apropiaţi ca valoare. Ştiind că creştinii erau ţinuţi pentru închiderea programului, spectatorii cereau cu insistenţă introducerea acestora în arenă.

Lucullus stătea în mijlocul gărzii din jurul împăratului. Fruntea sa era îngândurată, iar vechea sa veselie era departe de el. Sus, printre ultimele rânduri, o figură severă şi palidă se distingea din mulţime prin atenţia cu care fixa arena.

O emoţie puternică era întipărită pe faţa sa, ceea ce-l făcea diferit de cei ce-l înconjurau.

În arenă, după uralele adresate învingătorului a fost introdus un tigru. Scoţând urlete fioroase şi măturând nisipul arenei cu coada, acesta arunca priviri sângeroase spre mulţime.

Apoi un murmur străbătu arena. Un băiat, un copil a fost aruncat în arenă. Palid, cu membre slăbuţe, forma aceasta mică părea o nimica toată pe lângă mărimea fiarei. Şi ca o ironie a soartei, era îmbrăcat în gladiator.

Totuşi, în ciuda tinereţii şi slăbiciunii lui, nimic din mişcările lui sau expresia feţei, nu trădau frica. O privire calmă şi puţin absentă. S-a îndreptat încet în mijlocul arenei, şi acolo, în faţa tuturor şi-a împreunat mâinile şi-a ridicat ochii în sus şi a început să se roage.

Între timp, tigrul continua să-i dea târcoale. El văzuse băiatul, dar aceasta nu produsese nici un efect, îşi arunca privirile sângeroase spre mulţime şi din când în când scotea câte un răcnet sălbatic.

Omul cu faţa severă şi tristă privea arena şi tot sufletul său era pus în aceste priviri.

Părea că nu există nici o atracţie din partea tigrului de a-l ataca pe băiat, care continua să se roage. Mulţimea devenea nerăbdătoare. Murmure, strigăte, îndemnuri, cu intenţie de a provoca tigrul, ţâşneau de peste tot. Dar în mijlocul acestui tumult, s-a auzit cu putere o voce teribilă.

"Până când, O, Doamne, Tu care eşti sfânt şi adevărat, zăboveşti să judeci şi să răzbuni sângele nostru asupra locuitorilor pământului?"

A urmat o clipă de linişte. Fiecare se uita cu mirare la cel de lângă el. Dar tăcerea a fost urmată de aceeaşi voce care se ridica tot mai puternică.

"Iată, El vine pe nori! Şi orice ochi îl va vedea; şi cei ce l-au străpuns. Şi toate seminţiile pământului se vor boci din pricina Lui! Da. Amin!"

"Drept eşti Tu, Doamne, care eşti şi care erai!

Tu eşti sfânt, pentru că ai judecat în felul acesta. Fiindcă aceştia au vărsat sângele sfinţilor şi al proorocilor, le-ai dat şi Tu să bea sânge. Şi sunt vrednici!"

"Da, Doamne Dumnezeule, Atotputernice, adevărate şi drepte sunt judecăţile tale!"

Acum rumoarea, ţipetele şi strigătele ţâşneau de pretutindeni. Curând cauza tulburării fu cunoscută.

— E un blestemat de creştin. E fanaticul Cinna. A fost închis

patru zile fără mâncare. Aduceţi-l afară! La tigri cu el!

Strigătele şi aclamaţiile se ridicau tot mai tare, amestecându-se într-un vuiet cumplit. Tigrul devenea tot mai agitat.

Paznicii au auzit cererile mulţimii şi s-au grăbit să le satisfacă plăcerea. Curând gratiile fură deschise. Victima a fost aruncată în arenă.

Nesigur, livid, înainta cu paşi nesiguri în arenă. Ochii aveau o sclipire nepământească, obrajii îi ardeau, iar părul şi barba încâlcite erau amestecate în dezordine.

Tigrul îl văzu şi porni în salturi spre el. Apoi, la o mică distanţă se opri. Băiatul se ridicase în genunchi şi privea.

Dar Cinna nu văzuse tigrul, îşi fixase privirea asupra mulţimii, ridicase braţul şi-şi rostea cu acelaşi ton ameninţarea:

— "Vai!, vai, vai! Locuitori ai pământului!" Vocea îi fu înecată în sânge. A fost un salt, o cădere şi totul s-a sfârşit. Tigrul se îndrepta acum spre băiat. Setea lui de sânge era aţâţată la maximum; cu coama în vânt, cu ochii înecaţi în sânge şi cu coada măturând arena se apropie de tânărul Polio.

Băiatul văzu că i se apropie sfârşitul şi căzu din nou pe genunchi. Mulţimea, îndemnată la tăcere, aştepta cu nerăbdare un nou măcel.

Omul care privea cu mare încordare arena, se ridică în picioare şi continuă să urmărească arena. Strigăte fioroase porniră din spatele lui.

— Jos!, jos! Nu putem vedea. Stai jos!

Dar omul fie că nu auzea, fie că intenţionat nu dădea curs cererilor, rămânea în aceeaşi postură, într-un sfârşit mulţimea deveni prea zgomotoasă, încât ofiţerii îşi întoarseră privirile să vadă care era cauza. Lucullus era unul din ei. Întorcându-se văzu întreaga scenă, începu să pălească şi deveni alb ca varul.

— Marcellus!, strigă el. Pentru o clipă se dădu înapoi, dar îşi reveni şi porni în grabă spre locul tulburării.

Un murmur adânc porni din piepturile spectatorilor. Tigrul, care dăduse târcoale băiatului, se ghemui pentru asalt.

Băiatul se ridică. O expresie îngerească se aşternu pe faţa lui. Ochii îi erau umpluţi cu lacrimi de bucurie. Nu mai vedea arena, zidurile înconjurătoare, nu mai vedea ochii plini de cruzime ai spectatorilor sau forma gigantică a inamicului sălbatic. Părea că spiritul său se înălţase deja, gata să intre prin porţile de aur ale Noului Ierusalim şi gloria veşnică a strălucitului Paradis îi încărcau privirea.

— "Mamă, vin la tine! Doamne Isuse, primeşte duhul meu!"

Cuvintele lui au sunat clar şi curat în urechile mulţimii. Aceştia încetară orice zgomot, iar tigrul sări. Clipa următoare nu mai era decât o masă sângerândă, pe jumătate ascunsă în praful arenei.

Lupta se sfârşise. Tigrul se retrase, nisipul era roşu de sânge şi pe el rămânea forma stilată a celui ce a fost o inimă statornică, nobilul Polio.

Apoi în mijlocul liniştii care a urmat, a ţâşnit un strigăt ca o trompetă, lovind urechile tuturora:

— "O moarte, unde-ţi este boldul? Unde-ţi este biruinţa moarte? Mulţumiri fie aduse lui Dumnezeu, care ne dă biruinţa prin Domnul nostru Isus Christos!"

Mii de oameni se ridicară în picioare cu aceeaşi indignare şi ură. Mii de mâini fură îndreptate spre curajosul nepoftit.

— "Un creştin! Un creştin! La flăcări cu el! Aruncaţi-l la tigri! Azvârliţi-l în arenă!"

Astfel de strigăte izbucneau în tot locul. Lucullus ajunse în locul unde era Marcellus, să-l salveze la timp. Romanii erau cât pe aci să-l sfărâme în bucăţi. Tigrul din arenă nu mai era setos de sânge, mai sălbatici erau ei. Lucullus îl smulse din mijlocul lor, împingându-i la stânga şi la dreapta, ca un paznic printre fiarele sălbatice. Ocrotiţi de autoritatea lui, cei doi se retraseră în direcţia soldaţilor, care se apropiau şi ei de locul cu pricina. Lucullus îl dădu în îngrijirea lor şi plecă să conducă ieşirea companiei sale din amfiteatru. Afară, el luă prizonierul în grija sa. Soldaţii îi urmau îndeaproape.

— Of, Marcellus! Bine ai făcut să-ţi rişti viaţa pentru nimic?

— Am vorbit dintr-un impuls de moment. Acest copil drag pe care l-am iubit, a murit sub ochii mei! Nu m-am putut stăpâni. Totuşi nu-mi pare rău şi eu sunt gata să-mi dau viaţa pentru Domnul şi Dumnezeul meu.

— Nu pot să te înţeleg. Eşti departe de orice urmă de raţiune.

— N-am avut de gând să mă demasc singur, dar acum faptul este împlinit, sunt mulţumit. Nu, chiar sunt bucuros că destinul meu este să sufăr pentru Răscumpărătorul meu.

— O, prietene! N-aştepţi nimic de la viaţă?

— Îmi iubesc Salvatorul, mai mult decât viaţa.

— Uite, Marcellus, drumul este deschis înaintea noastră. Fugi cât poţi de repede. Fugi! Salvează-te!

Lucullus vorbise într-o şoaptă grăbită. Soldaţii erau cam la

douăzeci de paşi în spatele lor. Erau şanse bune de scăpare.

Marcellus strânse mâna prietenului său.

— Nu, Lucullus. Nu-mi voi câştiga viaţa cu preţul dezonoarei tale. Iubesc inima caldă care a făcut această promisiune, dar nu vreau să ai necazuri din pricina prieteniei noastre.

Lucullus se întrista şi porni mai departe.

Capitolul XIV - Ispitirea
"TOATE ACESTEA ŢI LE VOI DA, DACĂ TE VEI ÎNCHINA MIE"

Acea noapte, Lucullus o petrecu cu prietenul lui în celulă.

A căutat prin toate mijloacele posibile să-i trezească raţiunea. A apelat la toate motivele, care ar fi influenţat omul. N-a lăsat nici o cale de convingere neîncercată. Totul a fost în zadar.

Credinţa lui Marcellus era prea solid fundamentată. Era construită pe Stânca veacurilor şi nici furtuna ameninţărilor violente, nici delicata afecţiune prietenească, n-ar fi putut clinti hotărârea lui.

— Nu! îmi cunosc ţinta şi de aceea alegerea mea este definitivă. Să vină loviturile, să vină durerea, trebuie să merg până la capăt. Ştiu ce-mi stă înainte. Am cântărit bine consecinţele acţiunii mele şi cu toate acestea voi continua cum am început!

— Te rog, doar un lucru, zise Lucullus. Nu doresc să renunţi la religia aceasta pentru totdeauna, ci doar acum. Persecuţia mătură totul înaintea ei şi fie bătrân, fie tânăr, nobil sau sărac, toţi vor fi spulberaţi.

Ai văzut că nici o clasă, nici o vârstă, nu sunt respectate. Polio ar fi putut fi salvat dacă era cu putinţă. Simpatia multora era de partea lui. Era tânăr şi puţin vinovat de greşelile lui; era de asemenea nobil, ultimul dintr-o familie străveche. Dar legea prevede necruţare şi a trebuit să sufere pedeapsa. Cinna, la fel, putea fi trecut cu vederea. Nu era nici mai mult nici mai puţin, decât un nebun. Dar acest vehement zel, împotriva creştinilor, a făcut ca nici această evidentă nebunie să nu fie o scăpare pentru el.

— Ştiu foarte bine. Şi ştiu că prinţul întunericului luptă împotriva Bisericii lui Dumnezeu, dar Ea este zidită pe Stâncă şi porţile iadului n-o pot birui. N-am văzut pe cei buni, curăţiţi, nobili şi sfinţi suferind cu ei? Am fost gată întotdeauna să sufăr consecinţele, de când l-am cunoscut pe Isus Christos ca Domn şi Răscumpărător.

— Ascultă-mă Marcellus! Ţi-am spus că-ţi cer doar un lucru mic.

Religia care tu o lauzi atât, nu poate fi părăstâ. Ţine-o! dacă trebuie să fie aşa. Dar fă compromisuri pentru unele împrejurări. Când furtuna bântuie, apleacă-te sub ea. Fii înţelept, nu fanatic.

— Ce-ai vrea tu să fac?

— Fii atent. Lucrurile se vor schimba în următorii ani. Fie că persecuţia va slăbi, sau va apare o reacţie împotriva ei, fie că împăratul va muri şi alţi stăpânitori cu sentimente diferite îşi vor lua locul. Atunci, cei ce sunt acum prigoniţi, se vor întoarce din ascunzătorile lor şi vor ocupa vechile locuri, redobândind vechea demnitate şi bunăstare. Ţine minte aceasta. Nu renunţa la viaţa ta, care ar putea fi utilă statului şi ţi-ar putea oferi destule satisfacţii. Convingerile păstrează-le pentru tine. Priveşte dincolo de situaţia de faţă, ia în considerare toate aspectele. Lasă religia ta deoparte o perioadă de timp şi întoarce-te la aceea a statului. Astfel vei scăpa de pericolul prezent şi apoi, când vor veni vremurile mai bune te poţi întoarce la vechea ta religie şi să fii creştin.

— Este imposibil Lucullus. Este o oroare pentru sufletul meu.

Ce voi fi eu, un om de folos, un ipocrit? Dacă ai şti ce s-a petrecut în mine, nu mi-ai cere să-mi vând sufletul nemuritor, de la Dumnezeu. Mai bine mor pe loc, în cele mai groaznice torturi decât să fiu necredincios.

— Iei o poziţie extremistă şi aceasta mă face să-mi pierd nădejdea de a te salva. Nu vrei să priveşti acest subiect mai raţional? Nu este sperjur, ci doar diplomaţie; nu e ipocrizie, ci înţelepciune.

— Să mă ferească Dumnezeu să fac astfel de lucruri şi să păcătuiesc astfel, împotriva Lui!

— Priveşte mai departe în altă manieră. Nu vei fi singurul câştigat, ci şi alţii. Aceşti creştini pe care tu îi iubeşti, vor fi îngrijiţi mai bine decât acum. În situaţia lor actuală, tu ştii că ei nu pot trăi decât prin mila şi grija acelora care ţin religia statului, dar în secret preferă religia creştină. Poţi numi astfel de oameni, ipocriţi sau sperjuri? Nu sunt ei mai degrabă binefăcătorii şi prietenii voştri?

— Aceşti oameni n-au avut niciodată credinţa şi speranţa creştină cum am simţit-o eu. Ei nu ştiu de naşterea din nou, de noua natură divină, de prezenţa Duhului Sfânt, de comunicarea cu Fiul Dumnezeului Celui Viu. Ei n-au primit dragostea lui Dumnezeu, care dă sentimente noi, speranţe şi dorinţe noi. Pentru ei a simpatiza pe creştini este un lucru bun; dar creştinul care este atât de josnic încât să lepede credinţa şi să-L nege pe Salvatorul lui, n-ar avea niciodată destulă miiă în

sufletul său de trădător, ca să dea sprijin fraţilor săi.

— Atunci dragă Marcellus, nu mai am decât o singură ofertă de făcut. E ultima mea speranţă. Nu ştiu dacă va fi posibil sau nu. Voi încerca măcar să obţin acceptul tău. Iată: nu va fi nevoie să-ţi renegi credinţa; nu va fi nevoie să jertfeşti zeilor; nu va fi nevoie să faci ceea ce dezaprobi. Să uităm trecutul, întoarce-te din nou, nu cu inima, ci cu aparenţa, la cei ce au fost înainte. Erai un om vesel, un soldat cu sufletul curat, devotat datoriei tale. N-ai luat niciodată parte la serviciile religioase. Rareori erai prezent în temple, îţi petreceai timpul în tabără, luând învăţătura din cărţile filozofilor şi nu de la preoţi.

Fă din nou acelaşi lucru, întoarce-te la datoriile tale. Apari din nou în public în compania mea; alăturate din nou conversaţiilor plăcute şi fii devotat vechiului tău drum. Aceasta va fi uşor şi plăcut de făcut şi nu vei fi nevoit să faci ceva josnic sau neplăcut. Autorităţile vor trece cu vederea absenţa ta, şi-ţi vei putea recăpăta vechea onoare şi conducerea legiunii tale.

Totul va fi bine. Va fi nevoie de puţină discreţie, o tăcere înţeleaptă, o aparentă întoarcere la vechea datorie. Dacă rămâi în Roma, se va crede că vestea despre convertirea ta la creştinism a fost falsă; dacă pleci departe nici nu se va şti.

— Nu! Lucullus, chiar dacă aş consimţi la planul tău, n-ar fi posibil din mai multe motive. S-a făcut o proclamaţie despre mine, s-a oferit o recompensă pentru prinderea mea şi pe deasupra, ultima mea apariţie înaintea împăratului la Coliseum a fost suficientă ca să îndepărteze orice şansă de iertare.

Dar nu sunt de acord cu planul tău, Lucullus. Salvatorul meu nu poate fi slujit în felul acesta. Ucenicii Lui trebuie să-L mărturisească deschis: "Ori şi cine Mă va mărturisi înaintea oamenilor, îl voi mărturisi şi Eu înaintea Tatălui Meu care este în ceruri." A-L nega în viaţa mea sau cu înfăţişarea exterioară este la fel cu a-L nega în felul legii statului. Nu pot face aşa Deva! îl iubesc pe Isus, Cel ce m-a iubit mai înainte şi S-a dat pe Sine pentru mine. Bucuria mea este să-L mărturisesc pe El înaintea oamenilor; a muri pentru El, va fi fapta mea cea mai nobilă iar coroana de martir, cea mai glorioasă răsplată.

Lucullus nu mai spuse nimic, văzând că încercările lui erau în zadar. Restul timpului îl petrecură discutând despre alte lucruri. Marcellus nu pierdu aceste ultime şi preţioase clipe pe care le-a petrecut cu prietenul său. Plin de afecţiune, în faţa generozităţii lui, Marcellus

încerca să-l facă atent asupra celei mai mari comori, pe care omul o poate avea din credinţa în Christos.

Lucullus l-a ascultat cu răbdare, mai mult din prietenie decât din interes. Totuşi, ceva din ultimele cuvinte ale lui Marcellus i-au rămas în memorie.

În ziua următoare a avut loc procesul. A fost scurt şi formal. Marcellus a fost de neclintit şi a primit sentinţa cu calm.

În după-amiaza aceleiaşi zile urma să fie executat. Urma să moară, nu dat la fiare sălbatice, nu de mâna gladiatorului, ci urma să fie ars pe rug. Era locul în care mulţi creştini şi-au ţinut mărturia Adevărului. Rugul era plasat în mijlocul Coliseumului. Marcellus a păşit în arenă condus de paznici brutali, care mai adăugau lovituri şi ocări, la pedeapsa groaznică ce se apropia.

S-a uitat la tot circul, la bărbaţi şi femei, răi, cruzi, fără milă; s-a uitat la arenă şi s-a gândit la miile de creştini care l-au precedat în suferinţă şi care au plecat să se alăture nobilei armate a martirilor, care vor sluji împrejurul tronului. S-a gândit la copiii a căror moarte a văzut-o şi el şi-a adus aminte de cântecul lor triumfător:

"Spre Cel ce ne-a iubit,
La Cel ce ne-a spălat de păcate."

Apoi paznicii l-au împins cu brutalitate spre rug, legându-l cu lanţuri spre a împiedica orice încercare de fugă.

"Sunt gata să fiu jertfit", murmura el "şi clipa plecării mele se apropie... De acum mă aşteaptă coroana neprihănirii, pe care Domnul mi-o va da în ziua aceea."

Apoi torţa s-a apropiat şi flăcările au ţâşnit acoperind pe martir cu un val gros de fum, ascunzându-l privirilor. Când fumul a mai trecut, a fost văzut stând din nou liniştit în mijlocul flăcărilor cu faţa spre cer.

Flăcările au crescut în intensitate. Din ce în ce mai aproape, devorând lemnele şi învăluindu-l cu un inel de foc. Acum ele s-au aruncat asupra lui, înecându-l în fum şi căldură.

Dar martirul rămânea drept, calm în mijlocul suferinţelor, senin în vâltoarea focului, prin credinţa în Salvatorul său. El era acolo, deşi ceilalţi nu-L vedeau; braţul Său era în jurul ucenicului Său credincios; şi Duhul Său îl întărea.

Mai aproape şi mai aproape, flăcările dădeau târcoale. Viaţa era asaltată tot mai violent şi tremura în Cetăţuia sa, iar duhul era gata să-şi ia zborul spre paradisul odihnei.

Spre sfârşit suferinţa părea că l-a îngenuncheat, dar şi-a învins durerea cu un efort violent. Apoi, cu greu îşi ridică un braţ. Şi cu un ultim efort, strigă cu o voce tare şi clară:

— Doamne Isuse, vin la Tine ! !

Cu acest strigăt viaţa părea că l-a părăsit, căci flăcările îi cuprinseseră trupul şi căzuse peste lemnele aprinse.

Şi astfel, duhul lui Marcellus s-a dus să fie cu Christos, ceea ce este mult, mult mai bine.

Capitolul XV - Lucullus
"AMINTIREA CELUI DREPT ESTE BINEVENITĂ"

În timpul torturii şi în final al morţii, a fost un singur spectator a cărui faţă, plină de groază, nu s-a întors nici o clipă de la Marcellus. Ochii lui au văzut fiecare gest şi expresie, iar urechile sale au prins fiecare cuvânt. Mult timp după ce au plecat toţi, el a rămas în acelaşi loc, singura fiinţă vie în acest imens Coliseum. Într-un sfârşit se ridică să plece. Vechea elasticitate a paşilor dispăruse. Mersul său era încet şi nesigur. Expresia durerii întipărită pe faţa lui îl făcea să semene cu un om lovit de o groaznică boală. Merse spre un paznic, care-i deschise o poartă spre arenă.

— Adu-mi o urnă de incinerare, ceru el şi se îndreptă spre locul martirajului.

Câteva fragmente de oase fărâmiţate, pulverizate de violenţa flăcărilor; era tot ce mai rămăsese din Marcellus. Tăcut, Lucullus luă urna pe care o adusese paznicul şi adună ceea ce putu găsi ca rămăşiţe omeneşti, îndepărtă praful şi le puse cu grijă în urnă. Pe când părăsea Coliseumul a fost oprit de un bătrân. Se opri în mod mecanic.

— Ce doreşti de la mine?, întrebă Lucullus blând.

— Sunt Honorius, un bătrân printre creştini. Un bun şi drag prieten a fost omorât în această zi şi în acest loc. Am venit să văd, poate pot obţine cenuşa lui.

— E bine că mi te-ai adresat mie omule, zise Lucullus. Dacă te-ai fi adresat altora ai fi fost prins, pentru că s-a pus un premiu pe capul tău. Dar nu-ţi pot îndeplini cererea.

Marcellus e mort şi cenuşa lui se află în această urnă. Va fi aşezat în mormântul familiei mele, în timpul unei fastuoase ceremonii, căci mi-a fost cel mai drag prieten, iar pierderea lui a făcut ca lumea să-mi fie

inexpresivă iar viaţa o povară.

— Atunci nu puteţi fi altul decât Lucullus, de care l-am auzit vorbind de atâtea ori în cuvintele pline de căldură.

— Eu sunt. N-au existat doi prieteni mai credincioşi unul altuia, decât noi. Dacă era posibil I-aş fi salvat. N-ar fi fost niciodată arestat dacă nu se arunca singur în mâinile legii.

O, soartă crudă! într-o vreme când făcusem multe aranjamente ca să nu fie arestat niciodată, el a venit înaintea împăratului şi eu m-am văzut forţat să-l conduc cu mâinile mele pe el, care l-am iubit ca pe mine însumi, la închisoare şi moarte.

— Ceea ce ţi se pare o pierdere, pentru el este un câştig incomensurabil. A intrat în posesia fericirii nepieritoare.

— Moartea lui a fost într-adevăr un triumf, zise Lucullus. Am mai văzut creştini murind, dar n-am fost niciodată atât de izbit de speranţa şi încrederea lor. Moartea lui Marcellus te putea face să crezi că este o binecuvântare nespusă.

— A fost într-adevăr pentru el şi pentru cei ce odihnesc în mormintele din catacombele în care suntem forţaţi să trăim. La numărul lor vreau să adaug rămăşiţele lui Marcellus. Ai vrea să-i faci parte cu ei?

— Am sperat, venerabile Honorius, ca cel puţin să-mi rămână posibilitatea să plâng la mormântul lui.

— Dar nobile Lucullus, n-ar fi preferat prietenul tău o înmormântare cu o scurtă ceremonie după credinţa lui cea nouă şi un loc de odihnă printre martirii cu al căror nume al său s-a asociat pentru totdeauna?

Lucullus rămase tăcut o perioadă de timp. Apoi răspunse:

— Asupra acestor dorinţe nu am nici o îndoială. O voi respecta cerând onoarea de a duce la îndeplinire ritualul funerar, la această urnă, venerabile Honorius. Dar voi asista cel puţin la serviciul vostru. Veţi permite unui soldat, pe care-l cunoaşteţi doar ca duşman al vostru, să pătrundă în ascunzătorile voastre şi să asiste la actul vostru?

— Vei fi binevenit, nobile Lucullus, ca şi Marcellus înaintea ta şi poate că vei obţine printre noi, aceeaşi binecuvântare care i-a fost dată şi lui.

— Nu spera să se întâmple aşa ceva. Sunt mult prea diferit de Marcellus în gusturi şi în simţăminte. Aş putea învăţa să am sentimente bune faţă de voi, sau să admir, dar niciodată să mă alătur vouă.

— Vino cu noi, oricum ai fi şi ia parte la serviciul funerar al

prietenului tău. Un mesager va veni după tine mâine.

Lucullus îşi dădu asentimentul şi după ce înmâna urna lui Honorius, porni tăcut şi trist spre casă.

În ziua următoare porni cu mesagerul promis, spre catacombe. Acolo văzu comunitatea creştină. De la primul contact a înţeles suferinţele şi necazurile lor.

Din nou, prin culoarele întunecate şi camerele boltite, s-au auzit suspinele ce însoţeau durerea pierderii unui frate şi petrecerea lui la mormânt; dar durerea ce vorbea de tristeţea morţii, a fost urmată de un sentiment mai puternic, mai înalt, acela al credinţei şi al speranţei în Domnul Isus.

Honorius a luat un pergament, Cuvântul Vieţii, ale cărei promisiuni erau atât de puternice ca să susţină în mijlocul celor mai grele clipe şi cu o voce solemnă a citit acea parte din 1 Corinteni, care în orice vreme şi în orice situaţie a fost atât de dragă inimii care privea dincolo de prezent primind mângâierile prin promisiunea învierii.

Apoi şi-a ridicat capul şi cu glas clocotitor a închinat o rugăciune Celui Sfânt din ceruri, prin Christos Isus Divinul mijlocitor, prin care moartea şi locuinţa morţilor au fost învinse şi viaţa veşnică asigurată.

Figura lui Lucullus, palidă şi tristă era diferită de cea a celorlalţi din jur. Deşi nu era creştin, el putea să admire această minunată credinţă şi să asculte cu atenţie speranţele binecuvântate. El a fost cel ce a depus cenuşa celui îndrăgit în ultimul loc de odihnă; el a fost ultimul care a văzut ultimele rămăşiţe; tot el a pus şi piatra cu epitaful lui Marcellus, gravat pe ea.

Lucullus s-a întors acasă, dar era alt om. Veselia firii sale părea să-l fi părăsit din cauza atâtor necazuri îndurate. A avut dreptate când a spus că nu va deveni creştin. Moartea prietenului său l-a umplut de tristeţe, dar nu era o părere de rău pentru păcate, nici pocăinţă, nici dorinţă de cunoaştere a adevăratului şi singurului Dumnezeu. A pierdut orice putere de a se bucura de plăcerea din lume, dar n-a câştigat nici o sursă de fericire în schimb. Şi totuşi amintirea prietenului său a produs o schimbare în el. A început să simtă simpatie faţă de cei prigoniţi şi săraci, pe care Marcellus îi iubise şi se asociase lor. Admira constanta lor şi deplângea suferinţele nemeritate. A văzut că toate virtuţile şi bunătatea rămase la Roma, erau în posesia acestor proscrişi.

Aceste sentimente l-au dus la a le acorda ajutor.

A transferat asupra lor prietenia şi promisiunile de ajutor, pe care

le dăduse odată lui Marcellus.

Ostaşii săi nu mai arestau, sau dacă arestau pe cineva, îl făcea pierdut într-un fel sau altul. Puterea sa, poziţia sa şi influenţa fără margini le-a pus în slujba creştinilor.

Palatul său era cunoscut ca cel mai sigur loc de refugiu sau ajutor şi numele său era onorat ca prieten şi ajutor.

Dar toate lucrurile au un sfârşit; la fel şi suferinţele creştinilor au avut un capăt. La un an după moartea lui Marcellus, împăratul Decius a fost detronat şi un nou împărat a fost întronat. Persecuţia a fost sistată.

Pacea redată adunărilor, a adus pe creştini din catacombe la lumina zilei şi din nou au răsunat în urechile oamenilor cântece de laudă pentru Cel ce i-a salvat.

Anii au trecut, dar nu s-a petrecut nici o schimbare cu Lucullus. Când Honorius a sosit din catacombe, a fost luat de Lucullus la el acasă şi îngrijit acolo pentru tot restul vieţii.

El a vrut să-l răsplătească pe binefăcătorul său, făcându-i cunoscut Cuvântul Adevărului, dar a murit fără să vadă dorinţa-i împlinită.

Binecuvântarea a venit mai târziu, după mulţi ani. Trecuse mult de prima tinereţe, poate chiar la pragul bătrâneţii, când Isus Salvatorul l-a găsit pe Lucullus.

De mult lumea îşi pierduse orice atracţie. Bunăstarea, onoarea şi puterea nu însemnau nimic pentru el; viaţa-i era plină de tristeţe şi nimic nu părea că o va vindeca.

Dar Duhul Lui Dumnezeu s-a oprit asupra lui şi prin puterea Sa divină a făcut posibilă bucuria sa în dragostea Salvatorului a cărui putere asupra inimii omului i-a dat nenumărate dovezi.

Au trecut multe secole peste oraşul cezarilor, de când persecuţia lui Decius a gonit pe umilii urmaşi ai lui Isus, în întunecatele catacombe.

Să privim din nou Via Appia şi împrejurimile ei.

Înaintea noastră se întinde marea porţiune a mormintelor vechiului oraş. Aici odihnesc bogaţii Romei, ce au dus până şi în morminte fala bunăstării, a gloriei şi a puterii. Sub picioarele noastre sunt mormintele primitive ale acelora pe care cei bogaţi i-au alungat nemeritând să respire acelaşi aer. Dar ce schimbare de jur împrejur, toate aceste impunătoare morminte şi praful împrăştiat de vânt. Numele multora din cei ce au fost îngropaţi aici este necunoscut, imperiul pe care l-au ridicat odată a dispărut; legiunile pe care le-au condus spre cuceriri dorm

somnul din care nu-i va trezi decât a doua înviere. Dar amintirea celor persecutaţi, ce odihnesc dedesubt, este atât de dragă pentru credincioşii Domnului de pe pământ; mormintele lor au devenit un loc de pelerinaj; şi lucrarea în care ei şi-au asumat o sarcină atât de grea, dar cu atât mai nobilă, ne-a fost înmânată nouă, ca să fie continuată până ce Isus va veni.

Umiliţi, dispreţuiţi, prigoniţi, loviţi, numele lor poate nu va fi scris în cărţile de istorie, dar noi ştim că numele lor este scris în Cartea Vieţii şi părtăşia lor va fi cu cei despre care sunt scrişi.

"Aceştia vin din necazul cel mare; ei şi-au spălat hainele şi le-au albit în sângele Mielului. Pentru aceasta stau ei înaintea scaunului de domnie al lui Dumnezeu şi-L slujesc zi şi noapte în Templul Lui. Cel ce şade pe scaunul de domnie îşi va întinde cortul peste ei. Nu le va fi foame, nu le va fi sete; nu-i va dogorî nici soarele, nici vreo altă arşiţă. Mielul, care stă în mijlocul scaunului lor, îi va conduce-la izvoarele apelor vieţii şi Dumnezeu va şterge orice lacrimă din ochii lor."